

Българи

БРОЙ 4 | 2014 ЦЕНА - 30 кћ

Васко Кръпката за музиката и свободата

Десета световна среща
на българските медии

Списание „Българи“
спечели наградата на
НДФ „13 века България“

Борис Христов –
най-великият
от великите

160 години от
рождението
на Михаил Сарафов

Разговор
с чешката славистка
Бронислава Волкова

Гражданско сдружение „Възраждане“ ви кани най-любезно на

12-то издание на Дните на българската култура в Прага

21. 11. 2014 г., петък

Среща с журналистката Даниела Горчева (Холандия)

– *Комунизмът и несломимият човешки дух*

Дом на националните общности, „Воцелова“ 3, Прага 2, 18.00 ч.

28. 11. 2014 г., петък

– „Няма страшно“ *

Комедия с участието на **Лина Гладийска-Георгиева**

Сценарист и режисьор:

Анна Петрова

Театрален клуб „Троничек“, „Владиславова“ 22, Прага 1, 19.00 ч.

3. 12. 2014 г., сряда

– Откриване на фотоизложбата на **Ваня Дрянкова**

FACES&PLACES

Дом на националните общности, „Воцелова“ 3, Прага 2, 18.00 ч.

9. 12. 2014 г., вторник

– Прожекция на игралния филм „Емигранти“

Среща със сценариста и режисьора на филма

Людмил Тодоров и с журналистката Златна Костова

Дом на националните общности, „Воцелова“ 3, Прага 2, 18.00 ч.

"Faces & Places" фотоизложба на Ваня Дрянкова 3 декември 18:00ч Воцелова 3, Прага

15.12. 2014 г., понеделник

– Коледен концерт

Суква зала, Рудолфинум, 19.00 ч.

Скъпи читатели,

На 10 ноември 2014 г. се навършиха 25 г. от сякаш несвършващия български преход от тоталитаризъм към демокрация. По този повод в България бе проведено национално представително проучване на общественото мнение сред 1 200 български граждани над 16 годишна възраст за равностметката от „25 години демократични промени в България“. То е част от инициативата „25 години свободна България“, която е под патронажа на президента на Република България Росен Плевнелиев. Основните изводи от него са, че „25 г. след началото на демократичните промени в България колективната памет за социалистическа България постепенно избледнява, а познанието за този период изчезва. 94% от най-младото поколение (16–30 г.) споделят, че не знаят почти нищо за този период. 40% от тях не могат да посочат, дали краят на комунизма е белязан от рухването на Берлин-

ската, Московската, Софийската или Китайската стена... 92% не познават нито в реален, нито в метафоричен смисъл границите на комунистическия блок.“ Оценката за социализма е силно поляризирана и се определя почти изцяло от идеологическите убеждения на хората, а при някои от тях носи силен носталгичен белег. Във връзка с тази годишнина публикуваме разговора на Даниела Горчева с Васко Кръпката за свободата и музиката. „Пяхме и свирихме без никакви корисни мисли“, казва известният рок музикант. „Просто искахме да помогнем с това, с което можем – с музика да помогнем на народа да преодолее натрупания страх и безизходицата и да тръгне напред, по пътя на Свободата и Демокрацията, да се отърси от оковите и да си вземе живота в ръце“. Информираме ви за откриването на паметника на писателя-десидент Георги Марков в София по повод 85 г. от рождението му. На

страниците на списанието отбелязваме 100-годишнината от рождението на световноизвестния български бас Борис Христов с обширната статия на Лъчезар Тошев, както и годишнините от рождението на дипломата Михаил Сарафов и писателя Павел Вежинов. Списание „Българи“, издавано от сдружение „Възраждане“, получи през октомври в Цариброд по време на Десетата световна среща на българските медии престижната награда на НДФ „13 века България“. По този повод имат думата пишещите в него журналисти, историци, филолози и преводачи, за да споделят с читателите кога и как са започнали да публикуват в „Българи“ и какво е мястото на списанието за българската общност в Чехия. През изтеклите 12 години списанието измина дълъг и нелек път, а свободният му български глас се носи все по-мощно.

Мария Захариева

Съботно-неделно училище „Възраждане“

Голямо българско семейство в центъра на Прага

Прием на деца и ученици за новата 2014/2015 учебна година:

- детска градина и предучилищна група,
- начален етап,
- вокално-танцова група „Орфей“.

Контакти: bagari@atlas.cz, 777 196 322

Адрес: Дом на националните общности „Воцелова“ 3, Прага 2

Спирка на метро и трамвай: I. P. Pavlova

Учебната програма е съобразена с годишния учебен план на адаптираните учебни програми на МОН по български език и литература за деца на български граждани в чужбина

Съдържание:

4–8 Българската общност

Десета световна среща на българските медии | Списание „Българи“ спечели наградата на НДФ „13 века България“ | Katarádi получи европейска награда | Картини от фронта | Поклон, будители народни!

10–11 Накратко

9–14 Актуално

България – на измамниците | Паметник на Георги Марков в София

15–17 Интересно

Замъкът в Бойнице | Одрин

18–19 Българо-чешки връзки

Разговор с чешката славистка Бронислава Волкова

20–26 Култура

Интервю на Даниела Горчева с Васко Кръпката | Кенди Дълфър – принцесата на татко | Художникът Стефан Тодоров и неговите платна с душа на уморена пеперуда

27 In Memoriam

Валери Петров

28–37 Годишнини

Борис Христов – най-великият от великите | Щрихи от творчеството на Павел Вежинов | 160 години от рождението на Михаил Сарафов (1854–1924) и 90 години от смъртта му

На корицата: Васко Кръпката. Снимка: Александър Попов

Родолюбие в глобалния свят

От 19 до 23 октомври 2014 г. В София, Босилеград и Цариброд се проведе 10-та световна среща на българските медии, организирана от Българската телеграфна агенция и Асоциацията на българските медии по света (АБМС) под надслов „Родолюбие в глобалния свят“. В нея участваха над 40 представители на български медии в чужбина от 20 държави. Форумът бе организиран с подкрепата на ЧЕЗ, „Райфайзенбанк“, „Софарма“ и „Трейс Груп Холд“.

На официалното откриване в Централния военен клуб в София генералният директор на БТА Максим Минчев подчерта, че „българските медии в чужбина обслужват една мощна българска диаспора от близо два милиона души. Тази диаспора има и сериозно влияние върху икономиката на страната, а както се вижда напоследък, има и пряко значение върху изборите у нас“. Президентът Росен Плевнелиев заяви, че „Медиите ни зад граница играят своята важна роля да пазят жива връзката с родината, да правят съпричастни милионите българи по света със случващото се у нас, да градят усещането за единност. Надявам се и медиите в България да разказват за успехите на българите по света, защото това са успехи преди всичко на България.“ Той подчерта, че езикът и вярата са именно онези елементи на нашата национална идентичност, които не трябва да допускаме да девалвират в епохата на размитите граници.

Срещата продължи в Националния Пресклуб БТА. В обсъждането на темите от първи панел: „България на бъдещето. Стратегия за българите в чужбина“ взе участие и вицепрезидентът Маргарита Попова. Тя заяви, че откакто страната ни е в Европейския съюз, а и преди това, ни се натрапват безплътни клишета, но никой не ни пита за националните ни традиции и ценности. Според нея българската дипломация трябва да стъпи здраво на краката си, за да може сънародниците ни зад граница да са по-уверени и сигурни, че има кой да пази интересите и правата им. Представители на българските медии зад граница поставиха въпроса за финансова подкрепа на медиите от страна на българската държава. В панела „Изборният процес

и резултатите от изборите в чужбина през погледа на медиите в чужбина“ журналистите коментираха как медиите в чужбина могат да помогнат за повишаване на избирателната активност зад граница. Според Максим Божилов от в. „Български хоризонти“ (Канада) липсата на избирателен район „Чужбина“ демотивира много от българите в Канада да гласуват, тъй като те не знаят къде всъщност отива гласът им. Даниела Горчева от сп. „Диалог“ в Холандия подчерта, че никакви стратегии за връщане на българите от чужбина няма да помогнат, докато в България не се решат проблемите със съдебната система. На 21 октомври форумът продължи в Босилеград с поднасяне на венец пред паметника на Левски. Обсъждана бе темата „Общности, институции и медии. Ролята на задграничните медии за общността – информация, образование и самосъзнание“. По думите на Иван Николов (КИЦ

Босилеград) в Сърбия е прекратено издаването на няколко вестника на български език, съкратени са и радио и тв-емисиите на български. Българите в Западните покрайнини имат проблеми с ползването на каналите на българските ефирни телевизии. Той заяви, че от 1960 г. до 1987 г. българският език поетапно е изхвърлян от училищата и се преподава като „чуждестранен“ само 2–3 часа седмично. Броят на българите в Сърбия от 1961 г. до 2011 г. е намалял от 61 000 на 18 500 хил., а от тях само 13 000 говорят майчиния си език.

Кметът на Босилеград Владимир Захариев посочи, че в тази част на Сърбия има 99 процента българи, които се гордеят от това и не се срамуват да го кажат, където и да отидат по света. Мария Спасова от „GRRreporter“ обясни каква политика води Гърция, за да запази националната идентичност на диаспората си. След края на дискусиата участниците в срещата посетиха храм-паметника „Света Троица“ в с. Извор. На 22 октомври форумът продължи в Цариброд. Той започна с поднасяне на цветя пред паметника на Васил Левски. Кметът на Цариброд Небойша Иванов заяви: „Ние може да не сме богати, но имаме голяма културна традиция“. Той запозна присъстващите с проекта „Балкан театър фест“, който се провежда вече десет

години в Цариброд и чиято идея е театрите от Балканските страни да се съберат на едно място. В панела за „Сору-paste“ журналистиката се

дискутираше, че този тип журналистика процъфтява с развитието на технологиите и заема все по-големи размери.

ЕДНА ЗАСЛУЖЕНА НАГРАДА

Цариброд (22 октомври 2014) Десетата световна среща на българските медии продължи в сръбския град Цариброд. Мария Захариева – сп. „Българи“ (Чехия) получи награда от НДФ „13 века България“ за принос към популяризирането на българската култура за българоезична медия зад граница. БТА / Bulgarian News Agency

Десетата медийна среща на журналистите от България с издателите и редакторите на български медии по света, се проведе в София, Босилеград и Цариброд през октомври 2014 година.

Срещата с българите в Цариброд и Босилеград, откъснати от десетилетия от родината си, но запазили родолюбието и великолепия си български език, беше трогателна. Топлото гостоприемство, с което ни посрещнаха нашите сънародници в Босилеград и Цариброд и разказите на колегите ни за нестихващата битка с един – продължаващ и днес криворазбран сръбски „патриотизъм“, който потиска българите в Западните покрайнини в естествения им стремеж да съхранят езика и историята си, развълнуваха всички ни.

На финала на тази десета поред среща на българските медии, състояла се в Босилеград и Цариброд, бе връчена специално учредената награда за българска медия в чужбина на Националния дарителски фонд (НДФ). Тя се дава за принос в разпространението на българската култура и изкуство по света. Носителят на наградата за 2014 г. съвсем заслужено се оказа списание „Българи“.

Наградата бе връчена на главния редактор на сп. „Българи“ Мария Захариева, все още бледа от преживените в предишния ден вълнения... Така се случи, че в момента на връчването на наградата, държах в ръцете си фотоапарата на Камелия Илиева, която ме беше помолила да направя снимки на последния панел, в който и тя участваше.

Под аплодисментите в залата снимах една зарадвана, но повече смутена и притеснена Мария. Свенливата усмивка пробягваше за секунди по развълнуваното ѝ лице, а очите ѝ говореха за човек, свикнал да работи, но не и да получава награди. Като автор и читател на списание „Българи“, сега мога да ѝ кажа това, което там не успях:

„Мария, усмихни се. Наградата за твоята работа и за чудесното списание „Българи“ е напълно заслужена! Честито!“

Даниела Горчева, Холандия

Мария Захариева при получаване на наградата

Снимка: Петър Кръстев

ДО ГОЛЯМОТО НАРОДНО СЪРЦЕ

Моята първа среща със списание „Българи“ бе през май 2009 година, когато за втори път посетих Острава и се срещнах със Сирма Зидаро, председателна Българския културно-просветен клуб в града. Този ден си го спомням така ясно... Беше Великден. Старите и младите българи празнуваха големия християнски празник, както подобава – по български, с хора и песни. Тя знаеше, че работя като журналист в България и ме помоли да напиша репортаж за събитието. Това бе моята „прощапупка“ в Чехия. И до днес, „сложила ухо до голямото народно сърце“ на българската общност в Острава, продължавам да творя на страниците на списанието...

Поздравявам Мария Захариева и целия ни екип. Много се радвам, че са оценили всеотдайния ѝ труд и невъзможното, което прави това списание да го има. Желая още много успехи!

Минка Генчева, Острава

Н. Иванов и М. Минчев пред паметника на В. Левски в Цариброд

В последния панел на тема „Начини на финансиране на медиите в чужбина. Положителни практики и успешни истории“ стана ясно, че някои от държавите (като Чехия, Унгария и Хърватия) подпомагат финансово медиите на българите, живеещи там, но в повечето страни те са на пазарен принцип и разчитат само на продажби и реклами.

„Една от големите причини да сме на стотното място в световната класация за свобода на словото е, че ние, представителите на българските медии, няма къде да направим големият дебат за тях и се отказахме от него“. С тези думи генералният директор на БТА Максим Минчев закри десетата световна среща на българските медии. Срещата завърши с посещение на Погановския манастир. Юбилейното издание на форума бе съпроводено с богата културна програма, включваща изложба, посветена на историята на Босилград, изпълнения на малката виртуозна цигуларка Лора Маркова и пианистката Милка Митова, както и на актьора Христо Мутафчиев. По време на коктейла в Софийската градска художествена галерия журналистите имаха възможност да видят изключително интересната изложба „Художниците на Народния театър 1904–1954“.

Мария Захариева

БЪЛГАРСКИЯТ ГЛАС В ЧЕХИЯ

Поздравления за сп. „Българи“ и за неговия главен редактор г-жа Мария Захариева по случай престижната награда от НДФ „13 века България“ за 2014 год., с която списанието бе удостоено за популяризиране на българската култура зад граница! Напълно заслужено признание!

Сп. „Българи“ се утвърди със своята креативност, с многообразието от теми и актуални събития, с интересните рубрики и полезна информация. Това е едно модерно списание, с характерна и отличаваща се визия, с оригинални идеи, представяни професионално и увлекателно. То е българският глас в Чехия и изпълнява успешно една мисия – запазване на националното съзнание и поддържане на любовта към България. С прекрасния си дизайн то създава цветно настроение и свежо присъствие в сивите делници.

Сътруднича на „Българи“ от 2009 год., отразявайки важни моменти от живота на БСОУ „Д-р П. Берон“ в Прага. Списанието съдейства за рекламиране на училището и е своеобразна трибуна сред българската общност в Чешката република за разнообразната му дейност. Участвам и със собствени публикации, свързани с годишнини на български поети и писатели.

Радвам се, че съм част от този всеотдаен екип и пожелавам на всички да продължават с творческа енергия и талант, с нови идеи и инициативност да допринасят за запазване на българския дух в чужбина, а на списанието – да съхрани интелигентния си стил, да изгражда мостове между българите по света, да печели нови награди, верни читатели и истински приятели!

Снежана Таскова, Прага

ДУХОВНО ПЪТЕШЕСТВИЕ ДО ПРАГА

В края на първата година след пристигането ми в Прага Мария Захариева ме помоли да дам интервю за списанието, а след това – и свои разкази за него. Аз с най-голямо удоволствие приех. Така – от пролетта на 2012 година, в началото с разкази, после с нещо като есета и репортажи – аз започнах своето участие на страниците на това прекрасно списание. Докато в Прага писането за списание „Българи“ имаше за мен смисъл най-вече като общуване с България и всичко българско в Чехия, то сега, почти три години по-късно, когато вече съм в България, то придобива друг смисъл – превръща се в някакъв вид духовно пътешествие до Прага, сякаш част от мен отива там, носи се над „Намнести Миру“, „Старе Мнесто“ и по Водичкова“ и „Народни“ стига до Вълтава, а после прави нещо като зиг-заг над цяла Прага и Чехия... Такъв обикновено беше ежедневието ми маршрут в Прага, докато живеях там, а сега, благодарение на списание „Българи“, там ще броди само духът ми – като живо доказателство за вечната сила на словото и несломимият дух на България, разнасян по света благодарение преди всичко на него...

Стефан Кисъв, София

СПИСАНИЕТО Е ЧАСТ ОТ ЕЖЕДНЕВИЕТО НА „ЧЕШКИТЕ“ БЪЛГАРИ

Пиша в списание „Българи“ от 2009 г., главно в рубриците, посветени на културния живот на българската общност в Прага, на българо-чешките връзки, на годишнините на видни български интелектуалци. Списанието ми харесва както с графичното си оформление, така и с ранообразната тематика, която предлага на своите читатели. Смятам, че списанието представлява важна част от ежедневието на „чешките“ българи и играе ролята на едно своеобразно „огледало“ на културния им живот. Според мене основната мисия на списанието е да съхранява и поддържа живи българските културни традиции в чуждата среда. Другата негова особено важна мисия е да развива българо-чешките връзки, които имат богата и дълга история.

Д-р Красимира Мархалева, Прага

„Kamarádi“ получи европейска награда

На 25 септември 2014 г. на тържествена церемония, която беше част от конференцията „Креативно в езиковото обучение“ организирана от Дома за международно сътрудничество, бе награден проектът на сдружение „Заедно“ „Kamarádi“ („Приятели“).

За наша голяма радост детското списание „Kamarádi“, което издава сдружение „Заедно“ вече три години, получи изключителна награда – бяхме удостоени с Европейската езикова награда Label за 2014 г. Тази награда се присъжда в тридесет европейски страни за иновативни проекти, които развиват и насърчават езиковото многообразие в Европейския съюз. Координатор на програмата е Европейската комисия. Фактът, че експертната комисия присъди тази престижна награда на списанието, без съмнение говори за неговите качества. Най-милата награда за нашия екип обаче е доброто приемане на списанието от страна на децата и множеството позитивни реакции, които получаваме. „Kamarádi“ са уникални със своята многоезичност – в списанието се пише на всички езици на официалните национални малцинства в Чешката република. Представяме и някои регионални наречия. Да се ориентирате в този колоритен детски Вавилон не е трудно, защото комуникационният език е чешки – език, който всички деца разбират. Друг важен момент, който прави списанието иновативно

е система, която предлага активен подход и сътрудничество от страна на читателите. Децата, със съдействието на родителите си, четат и пишат, решават задачи и отговарят на въпроси – всеки на собствения си език. По този начин младите читатели се насърчават активно да използват майчиния си език, всеки става по свой начин съавтор на своето копие на списанието. „Kamarádi“ се приема с голям интерес. Разпространяваме го по поръчка до стотици училища и организации по цялата Чешка република. Организиране и детско състезание „Многоезичието е богатство“, което подкрепя усвояването на майчиния език на децата от националните малцинства. Ежегодно участват много деца – както индивидуално, така и цели класове или детски колективи. Тази година голямата награда – адреналинова екскурзия за класа на победителя до спортен център в Прага спечелиха децата от градчето

Копрживнице, Моравско-Силезки регион.

Специално за малките читатели от български произход списанието подготвя българско приложение. В него ще представим колекция уникални български народни песни с хумористична тематика. Песните са с ноти (някои са нотирани за първи път) и с описание на народните танци, които могат да се играят на тях. Тази красива песнопойка вашите деца могат да получат безплатно. Поръчайте си я до 31.12.2014 на е-майл kamaradi@zaedno.org. Каним и всички наши приятели да посетят интернетстраницата ни, където е поместена интерактивната версия на списанието, обогатена с тестове, игри и много други бонуси. Адресът е kamaradi.zaedno.org.

Севда Коваржова

Картини от фронта

„...за да се съхранят за вечни времена всички предмети, свързани със събитията, които бележат най-важните страници на нашата военна история...“

Заповед № 391 от 4 юли 1916 г. на Главноконандващия Действащата армия

Д-р Даниела Цанкова-Ганчева – заместник-директор на НИМ, посланик Лъчезар Петков, Галина Тодорова – директор на БКИ, Итка Траянова

На 15 октомври в галерията на Българския културен институт на ул. „Климентска“ 6 беше открита изложбата на Националния военноисторически музей „Картини от фронта“. Тя бе организирана със съдействието на БКИ и Посолството на Република България в Чешката република по повод 100-годишнината от началото на Първата световна война. С приветствени думи към посетителите на изложбата се обърна посланик Лъчезар Петков и директорът на БКИ Галина Тодорова. Д-р Даниела Цанкова-Ганчева – заместник-директор на Националния военноисторически музей, запозна присъстващи-

те с експозицията. Сред гостите бяха посланиците на Босна и Херцеговина – Данка Савич и на Македония – Паскал Стойчевски, представители на Министерството на външните работи на Чехия, представители на българската общност, чешки граждани и др. Експозицията

включваше 37 творби, рисувани на бойните полета по време на Балканските войни (1912–1913) и на Първата световна война (1914–1918) от емблематични художници като Димитър Гюдженов, Борис Денев, Владимир Димитров-Майстора, Никола Танев, Станю Стаматов, Стоян Райнов, Димитър Чорбаджийски-Чудомир, Александър Мутафов, Петър Морозов, Атанас Михов, Константин Щъркелов, Христо Йончев-Крискарец, Яким Банчев, Ярослав Вешин. Повечето от творците са завършили Държавното рисувално училище в София, в което преподава и чехът Ярослав Вешин,

чиито творби също бяха включени в експозицията. По време на Балканските войни някои от художниците са били мобилизирани, други се записват като доброволци в армията, а през Първата световна война много от тях вече са военни художници към Щаба на армията и към отделни нейни дивизии. Много от картините на тези художници са показани по инициатива на Щаба на действащата армия на обща художествена изложба още през 1916 г. в Берлин. Те са откупени от Военното министерство и съхранявани в новоучредения по това време Военен музей в София. Изложбата на Националния военноисторически музей „Картини от фронта“ ни даде възможност да се докоснем до оригиналните вече стогодишни платна на български художници-класици. Тя е художествен разказ за военните събития през Балканските войни и Първата световна война, отразяващ бойния дух и идеалите на изстрадалия български народ, невъзможността му да осъществи съкровената мечта за обединението на всички българи и носталгията по изгубените идеали.

Мария Захариева

Константин Щъркелов. Телеграфна станция

Вл. Димитров-Майстора.Офицери от 13 пехотен рилски полк, фронтът на р. Струма, 1917 г.

Снимки: Мария Захариева

Поклон, будители народни!

**О, вие будители верни, народни, / разбили тъмата на робската нощ,
отдали живот, за да бъдем свободни, / от вас идва нашата сила и мощ.**

Всяка година на първи ноември България чества Деня на народните будители. Това е празник, посветен на делото на книжовниците, просветителите, на борците ни за национално освобождение, съхранили през вековете духовните ценности на нацията и нейния морал.

1 ноември е един от поводите за гордост, които великите българи са извоювали за родината си. Този светъл празник вдъхва надежда по време на тежките мигове, носи възрожденски дух, който поддържа народа и не позволява разрушаване на ценностната ни система. Първи ноември далеч не е само празник, той е и символ. Символ на вярата, символ на спомена за миналото, което ще проправи пътя на бъдещето. Първи ноември е и денят на всички онези, които дори в съвременното ни общество продължават с мисионерски плам да се грижат за културното и духовно израстване на нашия народ. В навечерието на Деня на народните будители учениците и учителите от БСОУ „Д-р П. Берон“ бяха на вълната на този празничен ден. Началото на тържеството бе обявено от г-жа Мария Носикова, която предостави думата на директора на училището, г-жа Мими Михайлова. Тя поздрави сърдечно всички присъстващи със светлата дата в националния ни пантеон, проследи традицията на отбелязването на празника и постави акцент върху мисията на нашите будители:

„Народните будители винаги са търсили пътища, водещи към победата над невежеството. Затова ги наричаме будители, но не само защото ни будят от сън за просвещение; целта на събуждането е след като се събудим, всички ние да се впрегнем на работа, да се роди в душата ни желание да променим себе си, да променим живота си, да подготвим едно по-добро бъдеще.“ Празникът тази година бе отбелязан по нетрадиционен начин – с интересно състезание, посветено на почитта и уважението към будните българи, водили народа ни през вековете.

Г-жа Носикова организира състезанието, подготви материалите и въпросите. Бяха формирани два отбора – отбор А – в състав Кристиян Казлъев от 12 клас, Денис Димитров, Ивелин Георгиев и Мима Владимирова от 8 клас и отбор Б – в състав Калин Георгиев, Тодор Ангелов, Таня Тодорова и Даниела Пенкова от 10 клас. Двата отбора имаха за задача да отговорят на 32 въпроса, свързани с личността и делото на патрона на нашето училище – народният будител д-р Петър Берон. Участниците в състезанието възприеха сериозно и отговорно предизвикателството и в продължение на цял месец положиха много труд за стабилна подготовка и добро представяне!

Компетентно жури в лицето на г-жа Светлана Васева, г-жа Снежана Таскова и г-жа Светла Болчева следеше за правилността, точността и пълнотата на отговорите. Всички участници впечатлиха и очароваха публиката с бързите и верни отговори на поставените въпроси и предизвикаха бурните й аплодисменти и възторжени възгласи. И двата отбора се справиха успешно, но окончателният резултат бе в полза на учениците от 10 клас, които убедително спечелиха победата. Перфектната подготовка на Таня Тодорова предопредели преднината

на отбора, а Калин, Тодор и Даниела се представиха отлично. Затова и заслужената награда бе посрещната с радост и удовлетворение – голяма торта, осигурена и поднесена от името на Ученическия съвет. Разбира се, всички останали участници също бяха възнаградени за достойното представяне. Учениците от Българското училище бяха в един необикновен час – час по българска сваяст и национално достойнство! Те се убедиха, че светлите народни будители са ни нужни и днес! Поклон, будители народни! Поклон за дарената светлина, мъдрост и пример как се обича и тачи, как се пази и гради – народ, език, държава! Паметният ден на будителите сам по себе си е светлина, която ни кара да си спомним, да се поучим, да се борим и да продължаваме, да се преклоним и да подражаваме. Духовното наследство на предците, нравствените добродетели и общочовешките ценности са оная сила, която ще ни съхрани в това толкова бурно, изпълнено с катаклизми и отрицание на всичко добро време.

*Следовници горди, достойни сме ние!
Ще пазим завета ви жив и свещен!
Додето в сърцата ни огън се крие,
ще крачим по пътя, от вас осветен!*

Снежана Таскова

Народното събрание одобри на 7 ноември със 136 гласа „за“ кабинета с премиер Бойко Борисов, в който ГЕРБ и Реформаторският блок са в коалиция, подкрепена от Патриотичния фронт и АБВ. Против гласуваха 97 депутати, а един се въздържа.

Двама служебни министри – Даниел Митов – на външните работи и Христо Иванов – на правосъдието, запазват постовете си. Премиерът Борисов бе избран за втори премиерски мандат със 149 гласа „за“ (на ГЕРБ, РБ, АБВ, част от ПФ и част от ББЦ) и 85 „против“. Новата структура на правителството, предвиждаща 4-ма вицепремиери, закриване на Министерството на инвестиционното проектиране и разделяне на икономиката, енергетиката и туризма в отделни министерства, беше подкрепена от 144 депутати (ГЕРБ, РБ, ПФ, БДЦ, АБВ и Ана Баракова), 83-ма бяха „против“ (БСП, ДПС и „Атака“), един от ПФ се въздържа.

Новото българско правителство трябва да прояви куража да осъществи докрай реформите, които са били отлагани с години, защото са политически трудни, призова заместник-председателят на Европейската комисия Кристилина Георгиева и посочи като приоритети здравеопазването, пенсионната система и администрацията. В интервю за БНР тя обясни, че комисията може и да не започне процедура срещу България заради свръхдефицита, но подчерта, че трикратното му увеличаване в рамките на 1 година е сериозен проблем, който изисква сериозни мерки.

10-годишната Крисия Тодорова, в съпровод на пиано от Хасан и Ибрахим Игнатови, спечели в Малта второ място в конкурса за детска песен „Еurovision 2014“ с изпълнението си на песента „Планета на децата“.

15-годишният Винченцо Кантиело събра 159 точки. Крисия, Хасан и Ибрахим – 147 точки. Трета остана изпълнителката от Армения – Бети със 146 точки. Това е най-доброто представяне на България в историята на музикалния конкурс за деца „Еurovision“.

Президентът Росен Плевнелиев връчи Почетния знак на държавния глава на 10-годишните Крисия, Хасан и Ибрахим.

Държавният глава поздрави децата за техния голям успех и им благодари, че са накарали българите да

се гордеят с представянето им на конкурса. Росен Плевнелиев покани Крисия, Хасан и Ибрахим да участват в концерта „Българската коледа“, който традиционно се провежда в Народния театър „Иван Вазов“ на Коледа.

Българката Десислава Ламбина, която живее в Лондон, е осигурила дом за 24 деца.

Тя работи като бизнес мениджър в банка HSBC в Лондон и е майка на две деца. След като вижда филма на BBC „Изоставените деца на България“, регистрира фондацията „Kids Care“ с цел да изведе децата от домовете и да ги настанява в приемна среда. Работи със сдружение „Съучастие“ от Варна, което през 2012 г. печели приза за най-добър доставчик на приемна грижа. Ламбина превежда на варненското сдружение по 1 200 лева месечно за заплатите на един социален работник и психолог, които да работят с децата и приемните родители. Така фондацията „Kids Care“ и „Съучастие“ успяват да измъкнат от домовете и да настанят в приемни семейства 24 деца.

Мария и д-р Красен Дончеви от Кьолн направиха дарение на шуменската болница на стойност над 50 000 евро.

През тази година те направиха дарение на Дома за стари хора и Центъра за психично здраве в Добрич на стойност над 100 000 евро. Семейство Дончеви, които живеят в Кьолн, са от град Добрич и са възпитаници на езиковата гимназия. Дарението, което получи МБАЛ-Шумен през ноември, е от болницата за психиатрия, психотерапия и неврология в град Ремшайд, от неврологична клиника в град Бон и училищен интернат от град Падерборн. Източник: Актуално

Българският модел и маркетинг Цвета Калейнска спечели сребърен медал от международните бизнес награди „Stevie Awards за жените в бизнеса“

в категория „Жени, помагачи на жени“ за цялостна дейност по реализацията на Лидерска академия за момичета. Наградата ѝ бе връчена

на 14.11.2014 г. на официална гала церемония в Ню Йорк Цвета стана известна през 2010 с победата си в конкурса „Мис България САЩ“. Занимава се с благотворителна дейност още от 12-годишна. Работила е с американска организация за подкрепа на български сиропиталища. Тя е лице на националната кампания „Да напълним Студентски град с книги“ под патронажа на българския президент Росен Плевнелиев. През 2013 г. Цвета Калейнска създава своя национална кампания за огранотвяване – „Цвета за цветовете на езичите“, предоставяйки чуждоезиковата литература на библиотеки и училища в малки и средно населени места в цяла България.

„Вашингтон пост“ публикува фоторепортаж от Видинско на тема „Рязкото намаляване на населението на България в пост-съветската ера“

Оформен е от Никол Гроудър, а репортажът е на Яна Паскова. Снимките са направени по време на пътя на фотографката Яна Паскова до селцето Каниц във Видинско. По думите на журналистката от „Вашингтон пост“ те представят фрагмент от общия разпад и обезлюдяването в страната. Яна Паскова е избрала Каниц като пример. В селото има 50 къщи. В три от тях живеят хора. Общото население наброява 6 човека. Фотосите и представят старото регионално летище, бивша фабрика за тютюн

и изоставено училище. Запечатана е и гледката от порутения прозорец на изоставеното училище в Дунавци. Източник: 24 часа

Родопите са най-новият член на паневропейската инициатива за възстановяване на дивата природа в Европа – Rewilding Europe,

след като на 13 ноември 2014 г. планината беше официално обявена за седмия район за възстановяване на дивата природа на Стария континент. През първите години на работата на Rewilding Europe в този район дейността ще бъде насочена в източната част на планината – Източните Родопи (1.4 милиона ха). От фондацията обясняват, че с Родопите Rewilding Europe прави стъпка напред към целта си да създаде десет района с дива природа в Европа. Възстановяването на дивата природа не започва сега, инициативата ще продължи проектът „Новото тракийско злато“ (НТЗ, 2009 и 2014 г.) Източник: Дневник

Президентът Росен Плевнелиев отдаде почит пред паметта на жертвите на комунистическия режим в България.

Държавният глава поднесе днес цветя пред паметната плоча, поставена

на Втори обект в концентрационния лагер край Белене, превърнал се в символ на тоталитарното управление у нас. „Намираме се на зловещ остров, на който през първите години от комунистическия режим е унищожена част от българския елит. На това място разбираме колко е важно да бъдем сплотени като

общност“. Държавният глава призова да бъдат осигурени средства за доизграждането на мемориала на жертвите на комунизма на остров Персин и човешката съдба на противниците на режима в България да стане достояние на обществото. „Манипулираната истина за миналото води обществото ни в погрешна посока. Ако искаме да излезем с чест от прехода и да затворим тази страница от българската история, трябва да покажем достоен подход към историята, тук на остров Белене“, заяви президентът и добави, че народът ни е мъдър и никога няма да допусне извършените престъпления от комунистическия режим да се повторят.

Президентът Росен Плевнелиев откри паметник на св. папа Йоан Павел II в град Белене.

„Религията бе сред основните врагове на тоталитарната държава, а хората, които не се отказваха от нея, бяха подлагани на гонения“, заяви президентът. На откриването присъства и папският нунций в България монсеньор Анселмо Гуидо Пекорари. В Белене беше отдадена почит пред паметта на българските мъченици Евгений Босилков, Камен Вичев, Павел Джиджов, Йосафат Шишков, обявени от папа Йоан Павел II за блажени, за мъченици на

вярата, жертви на комунистическата власт.

Държавният глава отбеляза, че с личните си истории блажените Евгений Босилков, Камен Вичев, Павел Джиджов, Йосафат Шишков се нареждат сред онези българи, чийто погубен живот е ярък

символ на едно безбожно време. „Вярвам, че истината за репресиите на комунистическия режим трябва да се помни, но още по-искрено и силно вярвам, че трябва да разказваме историите на хората, които не избраха примирението, а достойнството“, заяви държавният глава.

България – на измамниците

Репортаж от пъпа на София

Стефан Кисъв

Докато в хотела с безумното име „Даунтаун“ в София с Мария Захариева обсъждахме какво ще е добре да напиша за този брой на списание „Българи“, аз ѝ предложих това да е нещо за българите в чужбина. Поради ред причини тогава това ми се струваше добра идея. Но сега, няколко дни по-късно, като размислих, реших че не е. Защото от една страна, за вас, приятелите в Чехия, ще е по-интересно, ако ви разкажа нещо от София. Вие така и така сте си в чужбина и по-добре си знаете как живеете, какво мислите и прочие. От друга страна – вече няма голяма разлика между българите в България и тия в чужбина, защото повечето от тия, които са в момента в България, в едно или друго време са били или ще бъдат в чужбина, както и обратното. Народът отдавна обиколи света, дами и господа. Така си е. И – накрая – аз, като ваш кореспондент от Родината, съм по-наясно с тукашните неща. Особено с това, което става в бар „М“.

Защо точно в бар „М“ ли? Защото бар „М“ е на много симптоматично, тъй да се каже място за София. А и за България. Разположен е недалече от улиците „Сан Стефано“ и „Шипка“. Срещу Докторската градина. И спокойно може да се каже, че пред витрината на бар „М“ тече историята на България, а и винаги е текла. Ако в България имахме китайския Забранен град, то това щеше да бъде именно този участък от София. Е, няма огради, охрана. Но тук е събран политическият, икономическият и дори културният елит на държавата – около бар „М“. Тук (в радиус от стотина метра) живеят поне четирима от бизнесмените, които притежават едни от най-големите богатства в България. Медийни босове, продуцентите на най-големите шоута. Най-известните политици от настоящето и близкото минало (нарочно не употребявам имена, за да не се получи жълто четиво). Тук са едни от най-ерудитаните ни учени, актьори и т.н. А и тия, които не живе-

ят около бар „М“, минават край него – на път към БНТ, някое посолство, Университета, не са за изхвърляне. Достатъчно е да стоиш в бар „М“, да гледаш през прозореца и всички те, тези хора, настоящето, миналото и бъдещето на България ще минат край теб. Досуц като в оная мъдра мисъл на Лао Дзъ: „Ако стоиш дълго време край реката, ще видиш в нея да плува трупа на твоя враг“ Или нещо подобно. А за да бъде картината на моят разказ освен мъдра – и по-пълна и по-европейска, ще добавя към нея и любопитната подробност, че самата Докторска градина, някога символ на българската държава, от няколко месеца пак блести с нова, този път европейска красота. Ремонтирана (напълно с европейски средства) и с нова придобивка – фонтан в подножието на алпинеума. Всичко в нея беше изкопано. Асфалтирано. Тревата изкоренена и засадена наново. А под нея са опънали стотици

метри маркучи, които я напояват с помощта на модерните си пръскачки, които се включват от таен (поне за мен) център. Може би инсталиран в подземие до фонтана, където се намират помпите и машинариите му. Нищо чудно. Така се прави в Европа. А вече и у нас. И всичко това – ремонтираната Докторска градина с лавровите живи плетове, прясно боядисаните скамейки, служи за бляскав фон на ежедневиия живот на бар „М“ и неговите стари, редовни клиенти. Между които съм и аз. Защото аз съм си избрал за редовно място за пиене на сутрешното кафе от 20 години насам това място, този симпатичен малък бар. Най-вече заради близостта му с Докторската градина – и всичко останало, разбира се. И като стара писателска кримка и редовен клиент, отдавна съм съзрял връзката между това, което става в държавата, и това, което става в бар „М“.

Някога, той беше... Е, да не се впускам сега в историята на бар „М“. Няма време за това. А и друга ми е целта, задачата. Той сега е обаче, как да го кажа – средище, любимо кафене на няколко странни птици, за две от които сега бих искал да ви разкажа. Едната от тях е Ицо.

Наричам го така, въпреки, че той, може би, се казва по друг начин. Няма да ви кажа как. Не ви трябва да знаете. Ицо е измамник, който дължи пари на десетки, може би на стотици хора. Син на бивш генерал, полковник или някакъв подобен висш началник от Народната милиция. Той постоянно се вре къде ли не. Регистрира фирма след фирма, сайт след сайт. Дава обяви, пътува до Виена и – забележете – и до Прага. Накратко, той е нещо като Остап Бендер в български вариант. Вместо „Добро утро“ казва „Дай три лева, че имам само евро“. Или: „Не си мисли, че съм забравил колко ти дължа – точно еди колко си лева“ и т.н. Не бях го виждал почти три години, докато бях при вас, в Прага. Беше се „покрил“ някъде. Но ето, че сега, Ицо пак е тук. Жив и здрав. Дори малко понапълнял. Явно последната му далавера, при която завлече трийсетина души с по 2 хиляди евро за екскурзия до Куба, добре му се беше отразила. На апетита. Лично мен ме

беше „завлякъл“ само с 65 лева за билет до Венеция (преди около пет години), които ми ги връщаше на думи два три пъти седмично – когато се виждахме.

Няма да забравя, как тогава отидох на летището с приготвен багаж и с мисълта, че след два часа ще се разхождам по Канал Гранде. Вместо това трябваше да се върна обратно в апартамента си в Банишора в София. Добре, че беше жена ми с колата там. Беше дошла да ме изпрати. А вместо това ме върна. Не знам кой от двамата повече се ядоса от това, че не можах да отпътувам. Но мисля, че бях аз. Като ме видя за първи път, след тригодишното ми отсъствие, първите думи на Ицо сега бяха: „Аз сега ще те изненадам“. След което обеща да ми върне 65-те лева на следващия ден „в шест“. Разбира се, никакъв не се появи нито в шест, нито по-късно. Нито пък когато се появи, имаше пари. Но какво да се прави. Такъв е животът, както казват французите. А и българите.

Друг любим персонаж в бар „М“ е Генерала. Мъж на около 60 години, когото познавам от около 20 години, когато, разбира се, още не беше генерал. Не бих твърдял, че е всъщност „генерал“, както и не съм сигурен, че не е. Въпреки, че със сигурност няма нищо общо с пенсионираните ИСТИНСКИ генерали от кооперациите на Политбюро наоколо. Защото при Генерала истината е примесена с други неща, които не са непременно лудост, лъжа или просто фантазия.

Ако видиш отстрани Генерала, особено ако го чуеш, ще си помислиш, че пред теб стои обикновен луд. Поне аз самият смятам така. Може би, като познаваш един човек от двайсет години и го помниш като най-обикновен, не съвсем скромнен човек, с когото си разговарял спокойно за неща като литература, музика и дори за облаци и цвета на небето, а сега, около 20 години по-късно, е претърпял такава метаморфоза, че като проговори с кой знае защо одебеления си като на Борис Христов бас и с почти същата сила, сякаш се намира на сцената на Миланската скала, да произнася бавно, ужасно бавно, почти на срички

фрази като: „Аз съм продуцент, който прави 28 сериен филм за Холивуд“ или „Знаеш ли, че синът ми спечели „Златната Палма“ в Кан и сега получава по 100 хиляди евра месечно, а на мен ми дава по 50 хиляди?“ Или: „Аз имам златни рудници в Конго, но се опасявам, че с моите пари финансират терористи.“

И т.н. И като чуеш всичко това, а после Генерала ти поиска 1 лев за кафе, ти става ясно, че си имаш работа с нещо такова, което...е, сещате се какво. Но, въпреки, че самият аз нямам съмнения в какво се е превърнал Генерала, оказва се, че въпреки невероятните си глупости, бомбастични (тази дума е, като че ли създадена специално за Генерала) фантазмагории, той не само получава необходимото му внимание, но и успява да въввлече в лъжите си и цял куп наивници. Предимно млади, неопитни жени. Обещава им роли в холивудската си продукция (за която вече е организиран кастинг), да взима от тях пари назаем и т.н. Тъй като аз съм нещо като писател, взех, че веднага видях в него чудесен персонаж за роман. Нещо като Дон Кихот с обратен знак. Злият, меркантилен, български вариант на хитроумния идалго. Нещо като Бай Ганю – превъртял; и вместо да се бори с вятърни мелници, прави като обезумял финансови пирамиди. В най-общия смисъл на думата. Разбира се, подобно на героя на Сервантес, Генерала си има и паж. Като Санчо Панса. Момченце на около 25 години, с което се запознал в автобуса за Виена – тъй като баща му (на момченцето) живее там. Подобно на сина на Генерала. Той наистина има син във Виена. Изобщо в лъжите му винаги има някаква истинска основа. Основа. Останалото е абсолютна лъжа. Та това хлапе следва като асистент дебелия, гърмящ с лъжите си надлъж и шир измамник. И му служи вярно. Генералът му е обещал роля в своята „холивудска“ суперпродукция от 26 серии. Предполагам – главна. В обкръжението му са също така постоянно и други видни столични фигури от т.нар. интелектуален елит. Всички очакват роли от Холивуд. Пардон. От Генерала. Това би било само смешно, ако не беше зловещия резултат, който лъ-

жите и перченето му, съчетани с използваческите му наклонности създават. Със сигурност познавам две от жертвите му. Момичета от провинцията, на които той взе и изхарчи всички пари и буквално ги съсипа, а след това те трябваше да напуснат София. Има такива безумци, които предизвиквайки жал, повличат със себе си към дъното тия, които се опитват да им подадат ръка – а самите те изплуват и продължават да тровят атмосферата наоколо.

Разбира се, освен тия двамата, освен мен, в бар „М“ е винаги пълно с безброй скучни и нормални хора. Обикновени режисьори и журналисти, бизнесмени и политици, понякога дори дипломати, банкери, студенти, ученици. Пенсионирани дами с кученца. И прочие.

И сред тях, като в най-благоприятната среда, тия двамата хвърлят обещанията си, лъжите си, като рибари хвърлят рибарските си мрежи в езеро, пълно с риба. И когато я издърпат, винаги някоя – малка или по-голяма рибка, се мята безпомощно в нея.

Защо разказвам за тия два персонажа, които са част от редовната клиентела на бар „М“? И защо, също така ви разказах в началото за това какъв е бар „М“, къде се намира и т.н? Много просто.

На фона на всичко това, което става в България – случая с откраднатите милиарди в Кооперативна търговска банка, с преговорите за поддръжка на новото правителство, както и евентуално за това, че може би ще има и нови избори, всичко това

е съвсем ясна илюстрация – с тези двама полу-мошеници, полу-луди. И щеше наистина да бъде смешно това, което става в бар „М“ и в България, ако резултатът не е по-скоро тъжен. А изводите, които трябва да се направят – защо се получава така, защо клиентите на бар „М“ търпят да ги будалкат от сутрин до вечер, да ги водят за носа, като им пълнят ушите със сладки лъжи и бомбастични фантазмагории, защо и останалите българи търпят в България да се размотават всякакви измамници и откачалки, оставям на вас, дами и господа. Засега това е от мен. Но ще има и още. Може би в следващия брой. Но – стига толкова засега. Наследануо – и хезки ден!

Стефан Кисъев

Снимка: Ваня Дрянкова

Паметник на Георги Марков в София

На 11 ноември на площад „Журналист“ в София Президентът на Република България – Росен Плевнелиев, откри паметник на писателя, журналиста и дисидента Георги Марков. Сред официалните гости на откриването на паметника бяха и двама бивши президенти – Петър Стоянов и Желю Желев, както и съпругата на писателя – Анабел Маркова. Събитието бе в рамките на двудневната международна конференция под надслов „Как да се справим с миналото, гледайки в бъдещето“, която е част от инициативата „25 години свободна България“. С откриването на паметника ще бъдат отбелязани и 85 години от рождението на Георги Марков, предаде БГНЕС. Паметникът е изграден по предложение на инициативния комитет „Памет за Георги Марков“, чийто почетен председател е президентът (1990–1997) д-р Желю Желев, а председател – писателят дисидент Димитър Бочев. Финансирането е осигурено от американската фондация „Сейнт Джордж фондейшън“ на политическия емигрант д-р Георги Лазаров. Автор на двуметровия монумент е скулпторът Данко Данков. Росен Плевнелиев: „За мен е огромна чест да присъствам на открива-

нето на този закъснял във времето, но не и в смисъла си паметник. С него почитаме делото на един от най-талантливите български писатели, работили по времето на комунистическата диктатура. Със своето остро перо и мощен глас Георги Марков се превърна в най-яркия пример за тежкия избор между свободата и примирението в годините, когато тоталитарната власт беше лишила българските граждани от основни човешки права и достойнство. Днес, когато отбелязваме 25 години от началото на демо-

кратичните промени, можем да се обърнем към неговото духовно наследство, завещано в паметните му думи:

„Единственият критерий за свобода, който историята е утвърдила до ден-днешен, са правата (или свободите), на които се радва отделният обикновен човек. Свободните общества и свободните държави са свободни само дотолкова, доколкото са осигурили свободата за своите отделни обикновени граждани.“

(М.3.)

Новооткритият паметник на Георги Марков в София

Снимка: архив

Замъкът Бойнице – място на призраци, тайни и мистерии

Единствените места, където магията наистина съществува, това са замъците. Точно там се случват и вълшебствата, които минават през всички салони, зали и величествени спални с докосване до кралския живот и среща с хиляди тайни, любови и истории, случили се през вековете.

Впечатляващ със своята пирамидална форма и красиви кръгли кули, средновековният замък Бойнице в Словакия привлича годишно повече от 200 хиляди туристи от цял свят. Сред щастливците да се докоснат до съчетанието от романтика, богата история и архитектура, бяхме и ние – група запалени туристи от Българския културно-просветен клуб в Острава. Благодарение на инициативата на ръководството на клуба, повече от 20 години неговите членове имат възможност да посещават интересни обекти с историческо и културно значение не само в Чехия, но и в съседните на нея държави.

Построен на живописен хълм още в далечния 12 век, дворецът Бойнице е не само туристическа атракция, но и място, където много влюбени двойки избират да се врекат във вярност и да запечатат с фотографии своите най-красиви мигове. Заложен върху травертинова скала с естествена пещера, намираща се на 26 метра под земята, словашкият замък се появява в много международни филми. В него ежегодно се провеждат различни фестивали, сред които са Международният фестивал на духовете и призраците, както и традиционният летен музикален фест. Няма как да не спомена и факта, че заради своята открояваща се архитектура и местоположение Бойнице е взет за естествен декор на популярната екранизирана италианска приказка „Фантагиرو“.

Историческите факти говорят: Първите сведения за строителството на замъка датират от далечната 1113 година в документ, съхраняван

в абатството Зобор. Първоначално постройката е представлявала дървено укрепление, което постепенно е заменено с каменно, като масивните външни стени се оформят съобразно неравностите на скалистия терен, разказа младата екскурзоводка, която ни разведе из залите на двореца. Първият му официален собственик е унгарският олигарх Мате III, който го е получил през 1302 г. от унгарския крал Владислав V. В XV-то столетие крепостта става собственост на Матиас Корвин, който пък я предава на сина си Джон Корвин. От тогава в двора на замъка расте голямо липово дърво, наречено „липата на крал Матиас“. Тук под дебелия сянка на липата, намираща се срещу входа на двореца, крал Матиас диктувал официалните си документи, които в повечето случаи започвали по един и същи начин, „Sub nostris dilectis tillis bojniciensibus...“ или, „Тук под нашата любима липа в Бойнице...“ Същата тази липа вече е на 700 годни и вероятно е едно от най-старите дървета в Словакия.

След смъртта на крал Матиас Корвин крепостта става собственост на най-богатата фамилия в северната част на Кралство Унгария – Заполски. След основна реконструкция на старото укрепление Бойнице се превръща в красив ренесансов замък. Могъщите крепостни стени и кули са запазени и до днес. През вековете замъкът още няколко пъти сменя стопаните си и всеки нов стопанин го реконструира според своите виждания за стил и изящество, като в по-ново време са добавени и немалко черти, характерни за възрожденската архитектура.

Няма как да не предизвика възхищението на всеки посетител залата със златния таван, изработен от позлатена дърворезба, който се явява един от най-красивите тавани в света. Колонната зала е възстановена в нео-готически стил от последния благороден собственик на замъка Ян Франтишек Палфи, който бил един от най-големите колекционери на антики, картини и скулптури. Той изгражда красивото сводесто пространство, украсено с две статуи, които са изработени от бял мрамор. Благодарение на вродения си художествен вкус и усет към произведенията на изкуството, граф Палфи преобразява замъка и го превръща в „най-ценното бижу“ сред замъците в Словакия, като най-прочутият експонат на замъка е олтарът от италиански майстор от XIV век. След смъртта на граф Ян Палфи наследниците му, повлечени от препирни, разпродават на парче ценни произведения на изкуството, а по-късно през 1939 година продават замъка и земите му на собственика на едноименната фирма за обувки – Ян Батя. След конфискуването на замъка от чехословашкото правителство през 1945 година, в него се помещават седалищата на няколко държавни институции. Пет години по-късно избухва огромен пожар и замъкът е възстановен за сметка на държавата. 42 години след смъртта на Ян Франтишек Палфи се сбъдва предсмъртното му завещание замъкът, заобиколен от голяма градина с множество ценни дървета, да бъде достъпен за широка общественост.

Минка Генчева

Одрин

И така, пътуваме от Истанбул за Едирне, сиреч Одрин. Не мога и да си представя, че някой българин, говорейки за този град в най-южна Тракия, ще го спомене с турското му име. А като си помисля колко българи свързват корените си с него и околностите му. Включително и моят български род идва оттам към Поморийско. Така че е обяснимо нашето си име. Нека обаче най-напред надникнем в българския вариант на чичко Гугъл и да видим какво пише там за него. Любопитен съм какво ли пише същият всезнайко в турския си вариант, ама като пусто не успях да науча турски, тъй че – язык! Затова пък ще надникна в руския и в чешкия вариант. Всичко по-интерсно после ще обобща, естествено ще прибавя и личните си възприятия и чувства, ще илюстрираме разказаното със снимки изпод обектива на Татяна и моето „назад“ от Цариград ще си е на бял свят.

Надничането в информацията за Одрин из другите езици, които ползвам, а и в механичен превод от такива, които не владее, само ме развесели. Оказа се, че най-интересна и най-подробна за нас, българите, е информацията на родния ни език. И така, дали Одрин, дали Едирне или Адриануполис, всичко това изречено и фонетично променено по различен, се свързва с основателя на града – Адриан (76–138 г.), един от т.н. „добри“ римски императори. Преди да бъде завладян от римляните, градът е носил името Ускудама и е бил първата столица на Одриското царство. Превзет е от османските турци през 1369 г. и служи за тяхна столица до падането на Константинопол през 1453 г. Дори и след това Одрин е бил нещо като втора столица, като редица султани предпочитали да управляват империята си оттам. Между 1700 и 1750 г. Одрин е четвъртият по големина град в Европа с население 350 хил. души. Въпреки това нещата драстично се променят през 19-ти и 20-ти век. По време на Руско-турската война, Балканската война и през Първата световна война Одрин понася тежки поражения и почти обезлюдява. Тази тенденция на обез-

людяване продължава до неотдавна, като в момента градът има 156 155 жители. Въпреки че е доста оживен град, особено в сравнение с други турски градове с този размер, това, което виждаме днес, е само една малка част от предишния му блясък. В областта около Одрин са се провели над 15 големи битки и обсади от античността до днес. Българите са побеждавали край Одрин византийците неколкратно. Хан Кардам разбива голяма византийска армия край Одрин, хан Крум превзема града в 813 г. През септември 914 г. цар Симеон влиза победоносно в Одрин, в 921 г. след обсада градът отново се предава на Симеон и е включен в границите на България.

На 15 август 1002 г. цар Самуил отново превзема града и го разграбва. Важна за европейската история е битката при Адрианопол, когато гражданите на Одрин издигат бъл-

гарските знамена над крепостта и на 14 април 1205 г. цар Калоян разгромява тежко въоръжената рицарска армия на Латинската империя и пленява императора й Балдуин I. В новата история особено значение има обсадата на Одрин по време на Балканската война (1912–1913). Гарата на Одрин Караагач е първият бомбардиран от въздуха обект със стратегическа цел в историята, което е извършено от български самолет на 29 октомври 1912 г. На 13 март 1913 г. крепостта е превзета от българските войски. Ако имате тракийски корени, сигурно знаете, че в България тази дата сега се чества като ден на Тракия.

В навечерието на Руско-турската войта от 1877–78 г. в Одрин са живели към 10 000 българи, а в областта над 40 000. В югоизточната част на стария град те създават възрожденско българско класно училище, прераснало в Одринска българска мъжка гимназия с пансион, българска девическа гимназия с пансион, в града действат и няколко български храма. Днес са запазени два – „Свети Георги“ и „Св. Св. Константин и Елена“. Голяма част от българите са изселени или убити през 1913 г., когато България губи Междусъюзническата война и после след 1920 г. В днешно време в Одрин няма българско население.

По думите на мъжа, с когото се запознахме при посещението си на църквата „Св. Св. Константин и Елена“, останали са само две семейства. Те активно участват във възстановяването на споменатата църква и нейната

Българската православна църква „Св.св. Константин и Елена“

поддръжка. Помагат много и българските туристически групи, които минават през града на път за Истанбул или на връщане, както бе в нашия случай. Като архитектура църквата не се отличава с нищо особено, а и интериорът ѝ е твърде скромнен. Хората идват тук най-вече водени от патриотични подбуди – да запалят по свещ и оставят скромни дарения. Църквата е построена през 1869 г., а е реставрирана в 2008 г. със средства на българската държава, на общини и фондации от България и много дарения от обикновени българи. В двора на църквата има паметник на екзарх Антим I, открит през 2010 г. Толкова за днешното българско присъствие в Одрин. От турската история на града според мен най-си заслужава да споменем една от най-красивите и най-големи сакрални сгради като паметник на ислямската архитектура, включен в списъка на ЮНЕСКО – джамията „Селимие“. Според някои мнения, по хубост и внушителност тя превъзхожда дори „Света София“ в Истанбул. Храмът е дело на Мимар Синан (1490–1588), главен архитект по времето на няколко султана, оставил след себе си около 400 джамии, мостове, медреси, хамами, аквадукти, фонтани и т.н. „Селимие“ джамия е

върхово постижение в работата на легендарния майстор Мимар Синан, за чийто произход има доста различни теории и по-малко неоспорими факти. За българските уши най-приятно звучи тази от тях, според която той е роден в Широка Лъка, Смолянско и в легендата за Майстор Манол става дума именно за него. Според други теории корените му са гръцки или арменски. Така де, за гърците – гръцки, за арменците – арменски. Според легендата Мимар Синан получил вдъхновение за великолепния шедьовър, който представлява джамията, докато гледал майчините си коси. Построена е само за шест години между 1569–1575 година. Архитектът измайсторил чудни плетеници на всичките 384 тесни прозорчета на джамията по подобие на нейните плитки. И днес „Селимие“ е сякаш останала от приказките. Куполът ѝ е с височина 44 метра и диаметър от 32 метра. Издигнат е върху 8 мраморни колони, с идеални пропорции и е от типа ротонда, без опори във вътрешното пространство. Оригиналната джамия е имала 1000 прозорци, но след това един е зазидан заради вярването, че 999 е магическо число, а и защото изказа на числото на турски звучало по-величествено отколкото 1000. Ориенталската екзотика се допълва от четири елегантни минарета с височина 71 метра. Силуетът на „Селимие“ джамия се откроява и доминира в панорамата на града. Инак като навлизахме в него май се мярнаха още една-две джамии с минарета, друго ориенталско почти не забелязах. Когато тръгнахме да се разхождаме из центъра, най-при-

ятното за мен бе, че чувствах едно провинциално спокойствие, което ми напомняше по-големите градове на България от детските ми години, да речем Бургас или Ямбол – сгради от по три-четири етажа, градинки, цветя, спокойни, небързащи за никъде хора. В Одрин останахме около два часа. Татяна естествено хукна най-напред да снима описаната по-горе джамия, аз предпочитам да се шляя из центъра на града. Нещо все ми напомняше някак отминалите времена на детството ми – главна пешеходна улица, магазини, кафенета, капанчета и хора напред-назад. Ориентелското бе само покритият пазар, в който също надникнах – далеч по-скромнен от „Капълъ чарши“ и с много малко хора из него. Най-дълго се задържах на рибния пазар. Смешна работа, Одрин е поне на 50 км от морето, а на пазара имаше толкова риба, колкото никога няма да видите в който и да е от нашите морски градове. Другата смешка бе, че там се разбирах с продавачите на гръцки – съседите византийци явно по-активно ги спожодат. Бях чувал, че сънародниците ни често прескачат до близките турски градове на т.н. „шопинг тур“, сега се и уверих в това. В уговорения час за отпътуване към Пловдив всички „екскурзианти“ мъкнеха огромни торби с какво ли не, но май надделяваше прахът за пране. Бил по-евтин и по-качествен, казваха. Какво да се прави, като знам как повечето от тях си броят стотинките... Пък и знаете какво казва мъдрият ни народ – сиромаш човек – половин дявол. Та така...

Васил Самоковлиев

Паметник на Екзарх Антим I

Дълбинната поезия

е днес навсякъде като пепел, която се разпилява

Разговор с чешката славистка **Бронислава Волкова**

Бронислава Волкова

Вече повече от 30 години живеете в чужбина и преди всичко в Америка. С какво се занимавате и защо избрахте точно Америка?

Професор съм в Университета на Индиана, където водих 30 години лекциите по чешки език и литература. Не мога да кажа, че сама избрах Америка. По-скоро Америка избра мен. Напуснах Чехия през 1974 година със своя първи съпруг поради политически причини – във Франция не ни искаха, в Германия получихме подслон, но не можехме да правим кариера, защото държавата беше прекалено патриархална и нямаха доверие на чужденците. Първият ми съпруг беше испанист и затова искаше да емигрираме в Америка, защото тази специалност имаше приложение там. За мен като славистка обаче беше много трудно.

Къде се чувствате у дома – в Чехия или Америка? Споделете Вашите усещания.

Америка се превърна за мен в дом, защото тук намерих професионална реализация. Чехия продължава да бъде за мен родно място, където обаче се чувствам по друг начин „у дома“. Въпреки че след Революцията

много пъти предлагам професионалните си услуги, не ми беше дадена никога възможност да преподавам. Обичам да се връщам в Чехия, за да правя литературни четения или да участвам в конференции; обичам чешката култура и литература, която разпространявах повече от 30 години извън дома, но явно че със своята отвореност и откровеност съм по-добре разбрана в Америка. Не съм пунала дълбоки корени на нито едно място, по-скоро се чувствам като пътешественичка и са ми близки всички качествени и добри хора по света.

Издали сте повече от 10 стихосбирки, 6 от които са отпечатани в издателство „Поезия извън дома“ в Мюнхен. През 2012 година в чешкото издателство „Павел Мерварт“ излезе Ваша книга с избрани творби „Морски спомени. Избрани стихове“ (1973–2010). Публикувате както на чешки език, така и на английски. Къде се чувствате по-призната като поет – в Чехия, Америка или в друга страна?

Чувствам, че хората реагират дълбоко на поезията ми както в Чехия, така и в Америка, а и в много други места по света. Неотдавна много се зарадвах на реакцията на българските читатели на моята нова поетична книга „Аз съм твоята съдба“, която излезе в България в превод на Димитър Стефанов. Що се отнася до публикуването на поезията, това е днес по-скоро въпрос на контакти в литературните кръгове или финансов въпрос, а понякога и случайност. Дълбинната поезия е днес навсякъде като пепел, която се разпилява, като почти никой не я забелязва.

Сама ли превеждате поезията си на английски език или имате и преводачи?

От известно време превеждам сама с редакторска помощ. В началото имах и преводачи. Години наред сътрудничих с много поети, колеги и студенти.

На колко езика е преведена поезията Ви? Имате ли доверие на преводачите и как бихте определили превода на поезията?

Поезията ми беше преведена на девет езика. Ако става въпрос за превод на език, който владеея, сътруднича с преводача и го съветвам в неговия превод. Но ако става въпрос за превод на език, който не познавам, не ми остава нищо друго, освен да имам доверие на преводача. Моят превод на поезията считам за търсене на алтернативни езикови възможности, които да са най-близки до текста на оригинала.

Вие самата направихте няколко Антологии на чешка поезия на английски език. Добре ли е приета чешката поезия в Америка и кои са нейните читатели? Превели ли сте и някои американски автори на чешки език? Не съм превеждала американска поезия на чешки език. По-скоро обратното – чешка поезия на английски език. Американските поети днес са толкова много, че някак поезията губи от стойността си. Публикуването на поезията в Америка днес е много разнообразно като процес и някои поети изобщо не искат да публикуват по традиционен начин, защото не могат да си го позволят финансово. Става въпрос отново за контакти, ако някой иска да бъде бързо отпечатан в престижно издателство. Няма литературни агенти, защото не е финансово изгодно. Чешката поезия в Америка е интересна преди всичко за бохемистите. Моята двуезична Антология *Up the Devil's Back* имаше голям успех, но отново само в бохемистичните кръгове.

В края на миналата година издателство „Хайни“ в София отпечата Вашата книга с избрани стихове „Аз съм твоята съдба“ на български език в превод на Димитър Стефанов, както вече стана дума. Премиерата на книгата беше в Градската библиотека на София. Доволна

ли сте от превода и от начина, по който беше приета поезията Ви в България?

Доколкото знам, преводът е добър, но не мога да го преценя сама, защото не владее български език. Когато бях в София, ми казаха, че книгата се е харесала много на читателите, присъствали на премиерата. Аз лично не можах да разбера как се възприема книгата ми, защото след премиерата всички бързаха за някъде и не успяхме да се съберем дори на чаша вино и дискусия върху книгата. На премиерата не успяха да дойдат много от академичните преподаватели-бохемисти, така че според мен е въпрос дали тя ще бъде разпространена по-нататък между висшите литературни и академични среди...

Хареса ли Ви София? Какви са първите Ви впечатления от българската среда? Намерихте ли добри приятели сред българските поети и литературоведи?

Най-много ми хареса историческия център на София и това, че градът е многопластов. Посетих също и град Пловдив, който много ми допадна с интересната си архитектура. Намерих и редица приятели сред българските писатели и тяхната сърдечност и гостоприемност ме изненада приятно. Запознах се с поетесите Надя Попова, Красимира Казанджиева и др. Последната дори ми посвети свой стих, който не съм сигурна, че разбирам добре, затова търся някой от нашите поети-българисти да ми го преведе на чешки език.

Често участвате в четенията на Книжния панаир, който се провежда ежегодно в Прага. Имате ли възможност да се запознаете и с някои от българските бохемисти? Знаете ли нещо за чешко-българските литературни и културни взаимоотношения?

Да, запознах се с някои български бохемисти и преводачи като Анжели-на Пенчева и Маргарита Кюркчиева. За съжаление не знам почти нищо за чешко-българските отношения. Знам, че българските бохемисти се грижат добре за това да запознаят България с чешките автори и ежегодно се публикуват много чешки автори на български език, което изключително

ме радва. Също така съм чувала, че обратният процес е почти застопорен – малко чешки издатели публикуват книги на български автори на чешки език. Направи ми впечатление, че българските бохемисти както от младото поколение, така и от по-старото, владеят много добре чешки език, както говоримо, така и писмено.

След като се занимавате с толкова много дейности наведнъж, коя е основната? Вие сте носител и на редица научни награди като например наградата на Чешкото общество за наука и изкуство през 2009 година. Има ли още нещо, което много искате да постигнете в професионалния си живот, но все още не сте успели?

Поезията е тази, която преобладава като занимание през последните години от моя живот. Често я чета и под формата на мултимедийни представления, заедно с мои колажи, като четенията са съпроводени с музика и танци. Обикновено съм режисьор на тези представления и искам да продължа да развивам тази дейност. Смятам, че това е много интересен и увлекателен начин да се направи разбираема поезията за общата публика. Също така бих искала да напиша мемоари и есета за поезията в емиграция. Имам амбицията да доразвия и своите творби по изобразително изкуство.

Избрахте за литературен дом поезията. Себеизразявате се само с поезия. Как бихте определили живота метафорично? Искате ли да посъветвате нещо младите поети?

Не пиша само поезия, но също така есета и разкази. Разбира се, и литературна критика и рецензии. Но наистина поезията е основният жанр на себеизразяване при мен. Искам да посъветвам младите поети да не се разочароват от това, колко малък е интересът към поезията напоследък и да продължават да пишат. Поезията е начин на живот, а не само кариера. Това е автентичен творчески и чувствен начин на отношение към нещата от живота и света, от който има нужда всеки от нас...

Въпросите зададе:
д-р Димана Иванова

Бронислава Волкова

е родена на 15.05.1946 година в Дечин. Завършва Философския факултет на Карловия университет със специалност испански и руски език, където защитава докторат по общо и славянско езикознание през 1969 година. През 1974 г. емигрира по политически причини. Първоначално преподава две години в Германия – в университета в Колин над Рейн и в Марбург. След това заминава за САЩ. Преподава в Харвардския университет (1977–1978), в Университета на Индиана в Блумингтън (1978–1980) и в Университета Вирджиния в Шарлотвил (1980–1982). През 1982 година е приета за редовен асистент в Университета на Индиана в Блумингтън и е директор на чешката програма. Хабилитира се през 1986 година с дисертация за емотивните знаци в езика (*Emotive Signs in Language*, Amsterdam: John Benjamins, 1987). През 1991 година става редовен професор на Университета на Индиана. Автор е на десет книги с поезия, от които шест излизат в издателство „Поезия извън дома“ в Мюнхен: „Тайни писма без адресат“ (1984), „Дом в огъня“ (1985), „Въздух без токчета“ (1987), „Някакво отсъствие“ (1990), „Земята е ранима“ (1992) и „Глухоняма длан“ (1993). Волкова издава и библиофилни поредици в издателство Експлорър Едишън, което основава сама в Блумингтън, заедно с цветни колажи, които изработва сама. Занимава се също така и с мултимедиялни представления на поезията си, които биват излъчвани по американската телевизия в Блумингтън. След 1989 година прави множество поетически четения и в Чехия. Издава Избрано („Разпаднали се светове“) в Чехия през 1995 година в издателство „Вотобия“, както и на английски език – „Смелостта на дъгата“ в издателство Шийп Медоу Прес в Ню Йорк през 1993 година. Нейни стихове са преведени на английски, испански, френски и полски и са публикувани в различни антологии и списания.

Васко Кръпката:

Изпяхме си душата по улици и площади, за да помогнем на народа да преодолее натрупания страх и да тръгне по пътя на СВОБОДАТА

Васко Кръпката в Европейския парламент
Снимка: Статул Карабашев

Васко Кръпката няма нужда от представяне. Трубадур на свободата, автор и изпълнител на десетки хитове, които млади и стари припват вече четвърт век. Тази година Подуене блус бенд, на който той е душата, навършва 25 години. По този повод и по повод 25-годишнината от рухването на Берлинската стена и насила наложената съветизация на Източна Европа, Даниела Горчева и приятели организираха турне на Васко Кръпката и Подуене блус бенд в Европейския съюз.

От 6 до 14 октомври Подуене блус бенд свири в Будапеща, Люксембург, Амстердам, Лондон, Брюксел и Берлин.

В Амстердам на 9 октомври над 250 българи и холандци се събраха в Театъра на Словото на най-голямата холандска библиотека – Централната библиотека на Амстердам. Празничното събитие, посветено

на 25-годишнината от възврътаната свобода на България, бе осъществено с безценната подкрепа на програма Europe Direct Амстердам. След кратко приветствено слово от Моник ван Хруневелд вечерта бе открита с концерт на живеещата в Холандия българска пианистка Ани Аврамова (Шопен, Брамс и две пиеси на Любомир Пипков от цикъла „Пролетни приумици“; „Завръщане“ и „Ръченица“).

Българският документален филм „Гъоч – да прекрачиш границата“ на режисьорите Ирина Недева и Андрей Гетов (сценарист: Даниела Горчева, камера: Любен Бързаков) развълнува българи и холандци. Особено силно бяха развълнувани младите българи, студенти в Холандия – тези, които не познават строго охраняваните граници на социалистическия „рай“.

Вечерта завърши с концерт на Подуене блус бенд. Пред една пееща

и танцуваща публика от възторжени българи и холандци бяха изпълнени хитовете „Ден след ден“, „Кучето на крайния квартал“, „Емигранти“, „Забравения манастир“ и, разбира се, „Комунизмът си отива“.

По този повод едно лечително за душата интервю с трубадура на свободата Васко Кръпката.

Васко, тази година Подуене блус бенд навършва четвъртвековен юбилей. Разкажи как започна всичко?

През 80-те, когато свирех на барабани насам-натам с разни банди, си мечтаех да имам блус група. Измислях разни парчета и, щом свършеше официалният концерт, сядахме на купон и все на мен ми даваха китарата да забавлявам тайфата с разни леко апокрифни песни. Тогава ми хрумна да стана фронтмен на банда и да измислям бунтарски песни. Но по онова време комунистиче-

ската цензура не допускаше разни американски упадъчни блус и рок-схеми като музикална форма и по никакъв начин критични текстове. Освен ако не критикуваш „загниващия капитализъм“ на Запад. В много редки случаи някои песни успяваха да преминат преградата и досега звучат, за сметка на хилядите натегачески естрадни и пр. бози, за които никой не си спомня днес.

И така дойде Промяната и Духът излезе от бутилката.

Тогава дойде нашето време. Изпяхме си душата по улици и площади с Гошо Минчев, Кирил Маричков, Валди Тотев, Богдана, Милена, Вили Кавалджиев, Янка Рупкина, Валя Балканска, Александрина Пендачанска и много други певци и музиканти. Пяхме и свиряхме без никакви користни мисли. Просто искахме да помогнем с това, с което можем – с музика, да помогнем на народа да преодолее натрупания страх и безизходица и да тръгне напред, по пътя на Свободата и Демокрацията, да се отърси от оковите и да си вземе живота в ръце. Затова създадох Подуене блус бенд.

Още на един от първите митинги Георги Минчев си свали шапката и слезе сред хората да събира пари за нас, да издадем албум. Моят герой, човекът, който не се предаде през годините и беше такъв възторжен ентузиаст на промените, събираше пари в шапката си за нас... това беше един възхитителен миг, който ми даде сили още в началото. Влязохме нелегално в студиото на Балкантон и записахме първите парчета: „Групата се разпадна“, „Слънчев бряг блус“, „Бюрократ“ и „Комунизмът си отива“. После хукнахме из клубове, фестивали, бирфестове, мотофестове и пр. забавления и пачанги и все да събуждаме народеца, а насреща ни – приспивачи, чалга-пост-текезесарска-мутрифоново-шамарена субхалтура, щедро спонсорирана от мръсните пари... и така, та досега...

През годините ти свиря с много и различни музиканти?

След 25 години по прашните пътеки на Блуса се срещах и разминавах с много музиканти. В началото беше само експеримент – сборна формация. Така отидохме за първи път

в Германия на турне през 95-а и се казвахме София блус бенд, с Еко на баса, Цвъри на китарата, Божо Тренков на барабаните и Камен Кацата – драматичен тенор. След това към 2000-а момчетата решиха да сменят стила и аз се оттеглих и отидох на 2 турнета в Америка. Там се заредих с енергия за музика и спомени от пътешествия по пътя на индианците и Блуса. Около седем години свирех и с бандата, в която свири синът ни Бонзи, и обикаляхме Татковината и Европата, издадохме албум „Нощни пеперуди“ и „Лулата на мира“.

Това лято имах удоволствието да се запозная с майка ти. Оказа се, че тя пее невероятно и вие двамата бяхте великолепен дует. От нея ли имах любовта към музиката?

И от баща ми. Тя пее трънски народни песни, а тате свири на кавал. В железничарската ни гарсонiera в Подуене сме расли в атмосфера на купони, песни и танци до зори. У нас вечно имаше гости, свиреха и пееха народни и стари градски песни по цели нощи. Явно такава ми е закалката – с песни и танци. Най-голямо влияние обаче ми оказаха Бийтълс, Ролинг Стоунс, Джими Хендрикс и пр., блус и рок музиканти от Англия и Америка.

Всъщност причината, поради която не обичам робствата и револю-

циите, е чисто музикална. Защото си мечтая да живея в свят, в който хората работят свободно и се зареждат с музика и други необвързани държавно изкуства.

Кога за първи път чу рок и блус, помниш ли? В „Сто години рокендрол“ ти пееш: „Леля ми ходеше с къса пола, / вуйчо ми донесе грамофон“?

Бях дете, когато леля ми Стефка имаше гадже и той за първи път донесе магнетофон и пуснаха „О, дарлинг“ на Бийтълс. Малей, все едно видях извънземно... Пол Маккартни така се дера на това парче, че на мен ми падна шапката... и усетих бунта на Рокендрола... Един ден леля ми ме попита искам ли да се возя на мотор и ме закле да мълча и да не издавам нищо. Аз, разбира се, обещах. Тя каза на дядо и на мама, че ме взима да ме води на сладкарница, което си беше прикритие, и после ще ме прибере у дома и ще спи у нас. Зад две улици ни чакаха два мотора, с двама мотористи – един за нея и един за мен, и дадохме газ към Феята, тогава много модерно софийско заведение. И цяла вечер пих кола и ядох сладолед, и се возих на Балканче... Голямо преживяване. Така открих Рокендрола и моторите. Най-голямото откритие за мен беше някъде в прогимназията, когато чух Ролинг

Васко Кръпката

Стоунс и усетих блуса в парчето Ю гат ту муув... Малей, тази слайд китара ми бръкна в мозъка и открих магията на бавното свирене. Още ме държи. А пък Стоунс не се предадоха и до ден-днешен са ми любими.

Пак в „Сто години рокендрол“ споменаваш нещо, което вероятно за младите днес е неразбираемо в цялата му драматичност: „Когато някога съм се родил,/ младите в свободния свят/ пеели, танцували шейк, туист, суинг.../ Рокендролът беше млад,/ а пък тука слушахме си казачок...“ Малцина знаят, че през 50-те и 60-те години съвсем млади момчета и момичета, почти деца, са пращани в страховитите концлагери в Белене и Ловеч за слушане на „упадъчна“ западна музика. Защо толкова ги беше страх комунистическите власти от музиката, как мислиш?

Разбира се, че ще ги е страх. Отка са дошли на власт, болшевиките преследват и изтриват интелигенцията и който умее да мисли – за тях е опасен и неуправляем. Пък и до днес си ги е страх и напмпаха и спонсорираха пустата чалга, защото *Рокът е философия на свободния човек, на непокорния и непослушен поданик, който има собствено мнение, а такива хора трудно се управляват. Злите сили продължават да изолират рока от медиите*

и напмпват в друга посока музиката, защото енергията, която излъчва тази музика, изкарва хората на улицата и бута правителства. Вярвам в тази енергия и я виждам от време на време по улиците и по фестивалите и съм блажен с нея. Енергията на непримиримия, неприкосновения, необвързания, свободния дух.

Минаха 25 години от събарянето на Стената, разделяща нашия свят от света на свободата. Какво е всъщност свободата? Важна ли е?

Ех, свободата, Даниелке, ... СВОБОДА-ТА! Тя е тази, за която са се борили, борят се и пак ще се борят хората от всички времена. От едната страна имаме власт и нечестни пари, а от другата – свободни хора. Вярвам в този избор и съм щастлив, че с Подуене блус бенд и всичките ми близки хора наоколо не се строихме от другата страна – страната на бързо и нечестно забогатяване с много лъжи и далавери, на мутрите с тяхната ужасна помийна яма – чалгата, наложена на пазара с бухалките, че не се продадохме на нечистите пари и си останахме верни на музиката и на малкото, но от висока класа качествени хора в обрелената ни Татковина. Все повече радост ми носи и една почти еретична мисъл, че си останахме в България. Че останахме тук и отговаряме с музика.

Стената още е жива в душите на хората, защото строителите се оказаха подготвени и с много власт и пари. Те станаха по-мръсни капиталисти от капиталистите, от които толкова зорко ни пазеха половин век. Още преди да падне Стената, си бяха разпределили роли и полета за действие. Медиите, с малки изключения, са си техни и 25 години облъчват хората с пропаганда и ги заливат с фалшиви герои. За да се стигне до тоталното изпростяване на една що-годе жилава и упорита нация и днешните ѝ деца да смятат Бетовен за куче и Моцарт за автор на мелодии за джигеси. Децата не знаят Янка Рупкина, Валя Балканска, Борис Христов, Райна Кабаиванска и пр. българи от световна величина, но знаят коя проклета силиконка се е сгаджосала с някой тъпак-ритнитопковец и пр. простотии – все „герои“ на днешна България.

Но, нейсе, вярвам, че свободният полет на духа няма как да се върне в бутилката, колкото и да ми мрънкат за Бай Тошовото безвремие и да ми се кипрят по телевизията и в Народното събрание. Времето им е изтекло отдавна и България, слава Богу, е член на Европейското семейство и ще върви в хубава посока с бавни, но сладки крачки. Много ми е кеф, като видя, че българинът спира с колата си на пешеходна пътека. Еийй, че кеф!!! Или пък като гледам около магистралата, че земята е обработена. Да, хубавата

НДК 1990 г.

Васко Кръпката със семейството си

ни, плодородната ни българска земя е много по-обработена от преди години. Тъй де, *все си намирам в каква да вярвам и затова съм блажен да живея тук и сега. Стената на комунистите падна, ние – не!!!*

„Комунизмът си отива“... вече 25 години. За историята това е само един миг. Но как изглежда това за един обикновен човешки живот?

Щастлив съм, че ми се падна да живея точно в тези 25 години. Това за мен са интересни времена, в които трябва да се борим за насъщния дух, а бодростта може лесно да ни убегне, подгонена от пропагандната машина и толкова леко поддаващия се на хронична неборбеност, настръхнал срещу промените народ. Радвам се на всяка сламка в океана от невежество, насърчава на простотия, разпищолени мутри и кандидат-мутри, океан от насъбрана тъмнина, избуяла в негатив към всичко ново, за което трябва да се работи. Усещам красотата на живота, когато сред роби, киселяци и продажници, готови и майка си да продадат, срещна някой адекватен, ерудиран, усмихнат и влюбен в живота българин, готов на всичко да си остане от другата страна, тази на Свободата. Има такива българи и те ходят по нашите надупчени пътища и те се опитват да проправят път из пущинака, без да лъжат и крадат. Те са тези, на които се крепи днеш-

на България. Малко са, но тяхно е бъдещето, защото съдържат висок концентрат на сила и достойнство. Има ги и аз ги срещам чрез музиката, която правя. Срещаме се и се зареждаме взаимно. 25 години по български не стигат!!! Още нещо, което започва да ми харесва у нас – 5 минути са си кажи го 10... Не знам, мисля, че между комунизма и кагелбарския капитализъм все пак една част от нас успяхме да оцелеем с много вяра, сила и любов. Да, любов! Това, че живея с жената на живота ми и я усещам до мен, където и да съм, толкова години... не е за вярване, но е истина. Любовта е спасителният пояс, който винаги нося под левия джоб на ризата си и който не оставям да се спихне нито за миг.

На вечерта, посветена на Георги Марков в Княжево, ти донесе китарата, завещана ти от сестрата на Георги Минчев, и свири с нея в памет на убития в Лондон писател. В „Какви времена“ Георги Минчев с горчивина пееше: „Ех, момчета, момчета, щом бившите ченгета/в пазарна икономика си пробват късмета,/ май ще се наложи, когато заповяждат/ да им пеем на ухо „Камъните падат“. Според теб, ще успеем ли скоро да разчистим останките от миналото, които ни пречат да дишаме свободно ?

Няма да е скоро, но ще бъде!!! Въпреки че засега не сме икономически, политически и пр. победители, вярвам, че бъдещето принадлежи на честно отдалите живота си на пътешествието на свободния дух, а не на лъжците и продажниците. Миналото ни винаги е белязано от горчивина от предателства и сладост от непримиримост. Българският свободен дух днес минава през повече препятствия от европейския, американския и др. и затова е по-сладък, като успее дори и за миг. Кой е последният диск, който записахте?

Последният ни сборен диск се казва „Карай да върви, това е блус“. Той съдържа стари и нови парчета, специално за турнето ни из Европата. Това са избрани парчета от нашата 25-годишна история. Работим и над нови парчета и имаме вече 8 готови. В „Пътят“ и в едноименното парче участва самият Джоко Росич, светла му памет. Първите ни песни ги записахме нелегално в студиото на Балкантон, а сега всяко студио би се гордяло с нашето присъствие, но този път съм решил да извикам тонрежисьор с техника у нас, в нашето си мазе и там да запишем новия ни албум до края на годината. После ще направим един голям концерт в София **25 години Подуене блус бенд** с гости и приятели... ех, че купон!!!

Даниела Горчева

Подуене блус бенд

Кенди Дълфър – принцесата на татко

Пожар запали за втори път на откритата сцена в Банско холандската саксофонистка Кенди Дълфър! Дори дъждът се уплаши от този златокос пожар и забрави да вали.

Почти двучасовото шоу на Кенди в рамките на Банско Джаз Фест – 2014 не остави седящи хора в публиката – далеч преди края на концерта всички бяха наскачали и танцуваха като за конкурс. Радвам се, че проведох разговора си с нея преди големия концерт, защото така имах възможността да се радвам по-спокойно, свободно и необременено от ангажименти, на спонтанно-породилото се между нас приятелство. Пък и да я опозная по-отблизо.

За нея знаем, че е родена в Амстердам, Холандия, и е храброто момиче на татко, продължило по изключително женствен начин артистичната му кариера с един, смятан за предимно, ако не и изцяло, мъжки инструмент – саксофона. (Бащата на Кенди, известният джаз-саксофонист Ханс Дълфър, е в добро здраве, (както казва тя с усмивка и почуква на дървената маса!) композира, свири по клубове в Холандия, само дете не му се пътува много-много... и все

пак, миналата година Ханс Дълфър изнесе голям концерт на същата тази сцена, където сега за втори път стъпи дъщеря му!)

За нея се знае още, че е предпочитаният от Принс саксофонист и винаги когато пътищата им се пресекат, те не пропускат възможността да свирят заедно. Кенди започва да свири когато е само на 7 год., затова и сценичната треска е нещо, което тя не познава:

Израсла съм на сцената, покрай татко

причина, поради която мога да откажа участие.

Естествеността на Кенди е първото нещо, което те „удря“, след красивата ѝ и млада усмивка, естествено.

Готова е да отговаря на всякакви въпроси и отдалеч ѝ личи, че е човек, който няма тайни. Предпочитанията ѝ и заниманията ѝ са като тези на всяко съвременно младо момиче – обича да чете книги – холандски автори, чиито произведения я зареждат с добрия си хумор; списания – модни, лайф-стайл, географски, алманаси...

Слуша музика – от Лейди Гага до Шостакович. Вижда се с приятелки и си бъррят надълго и нашироко по „момичешки теми“, макар че от тази година Кенди е щастливо „бракувана“. Обича да яде сладки неща (макар да се опитва да се храни здравословно). Обича да ходи на концерти – живата музика – и когато я изпълнява, и когато я слуша – я зарежда с енергия и пре-красно настроение. Готова е да свири докато публиката я иска, докато ѝ се радва, което ще рече ПОСТОЯННО!

Като малка бях започнала да си водя дневник, но съм толкова разсеяна, че или ще забравя къде съм го оставила, или ще го изгубя, или просто ще забравя, че го водя. Май съм все още неусетно се отказах от този, иначе много хубав навик. От друга страна, дневникът не ми и трябва, при положение, че съм като една отворена книга – нямам тайни и всички знаят всичко за мен. Освен това, ако днес имах дневник, бих записвала в него не интимни тайни, а какво ми предстои да правя, къде имам концерт, в колко трябва да стана и с кого имам да се срещам. Тук мощно се намесва мама: тя е винаги

Саксофонистката Кенди Дълфър

– пояхих се там още съвсем малка и публиката винаги ми се радваше и ме аплодираше. На сцената се чувствам в свои води, публиката е мой приятел, между нас има само радост от контакта ни и обмен на позитивна енергия – как мога да се страхувам или притеснявам?! С публиката сме винаги така свързани, че дори и да сбъркам или забравя нещо, тя ръкопляска и ми се радва. И с радост ми прощава! Ако някога изобщо се притеснявам от нещо на сцената, то е от качеството на звука, на което като професионалист много държа. Това е и единствената

край мен да ми напомня какво трябва да правя. Тя се грижи дори за сценичното ми облекло. Завиждам на колегите си мъже – винаги могат да се появят в чифт джинси, и толкоз – не мислят за прически, специални тоалети и други момичешки атрибути... Сценичният вид е важен за мен – винаги е хубаво да се представиш бляскаво пред публиката, да я зарадваш не само с музиката си, а и с външния си вид, и с настроението си. Не знам какво бих правила при толкова много участия без майка ми! Тя е най-добрата ми приятелка, но и мениджър: уговаря всичко, урежда всички малки и големи проблеми, пътува навсякъде с мен и прави пътуванията и отсъствията ми от дома много по-поносими и приятни.

Иначе семейството и съпругът ѝ много ѝ липсват. Липсват ѝ и трите котки, кучето, понито и петте овчици, които споделят идиличния ѝ живот, когато се „закотви“ за кратко край Амстердам. Кенди не смята, че в името на работата понася някакви огромни лишения – винаги е свирила с любов и се е отнасяла с любов и амбиция към музикалните си занимания. Не крие, че обича да бъде „на върха“, да доминира (като една истинска Дева), да дисциплинира хората, с които работи, и в същото време да им дава самочувствие. Нещо, което е научила от любимия си приятел Принс. Няма как да пропусна „въпросът на въпросите“ – как е започнало приятелството ѝ с този неин жив кумир и какво е научила от него.

Историята на приятелството ми с Принс е много смешна. Преди години той беше дошъл да изнесе концерт в Холандия. Търсеше подгрываща група и не знам как точно се случи, че към мен и моята все още много млада група бе отправена покана. Тогава бях само на 18 години и се сещаш как се навих, колко се развълнувахме всички, каква емоция беше това и за мен, и за приятелите ми, и за цялото ми семейство – Принс е много известен в Холандия, много слушан и много обичан, направо обожаван! Не можех да повярвам какво ми се случва!!! Всички заживяхме под знака на голямото събитие и можеш да си представиш как се почувствах, когато малко преди концерта му ми се обадиха и казаха: „Вижте, няма да

Златна Костова и Кенди Дълфър

свириrete, ще минем без подгрываща група.“!!! Щях да умра! Взех една снимка и написах на гърба ѝ: „Драги Принс, защо не ни пусна да свирим? Щях да те спукам с моя саксофон!“ и се подписах. Пратих му снимката и – сещаш се – на следващия ден всички вестници гръмнаха! Едни ме обвиняваха, други ме подкрепяха, но татко беше страшно горд с мен. Нали разбираш, на 18 години човек много-много не мисли, но аз имах подкрепата на родителите си и на всички приятели, така че изобщо не ми пукаше. Давах интервюта наляво и надясно и въобще... борец! След няколко дни приятелите ми взеха билети за негов концерт в друг град, отидохме – с тъмни очила – настанихме се на местата си в публиката и зачакахме, без никакви лоши чувства – геният си е гений. По едно време чувам по микрофона да казват „Моля, Кенди Дълфър да заповяда на сцената!“ Просто не можех да повярвам! Избутаха ме на сцената, и организаторите ми казаха – „Хайде, заповядай, ще свириш с Принс!“ Аз обаче съм без саксофона си! Веднага звъня на майка ми, тя пришпорва баща ми – а те са на един час път от мястото на концерта! – грабват саксофона ми, мятат се на колата, карат с 220 км в час и естествено ги спира Полицията! Питат татко къде се е разтърчал като луд, а той: „Дъщеря ми ще свири с Принс – нося ѝ саксофона!“ Е, Принс е господ в Холандия, всички го обичат – как да глобят баща ми. Скачат полицаите в колата си и... ескортират нашите до

залата! Невероятно, нали?! Оттогава насам с Принс сме много добри приятели и поне по веднъж всяка година свирим заедно. Много неща съм научила от него – той е много строг във всяко отношение, което аз разбирам, харесвам и прилагам доколкото мога като бенд-лидер. Кенди е толкова словоохотлива, че разговорът ни (точно както свиренето ѝ на концерт!) може въобще да не свърши – добре, че е зоркото око на Мениджър Мама, която прави списък на желаещите да си поговорят с Кенди, или просто да се подложат на позитивното облъчване край нея. Питам я какво иска да пожелае на публиката и тя веднага изстрелва ведрото си пожелание.

Да са щастливи и усмихнати! Това всъщност е пожеланието ми към всички в слънчевата ви страна. Много ми се иска прекрасните хора в България да имат добрите условия за живот, които имаме ние в Холандия. Много искам икономическата криза да отmine скоро, за да можете да живеете добре в една толкова красива страна! Разделяме се – за кратко, надявам се това е втората ни среща и второто ни интервю – ако гледаме на тези интервюта като на традиционни, по мои изчисления, след още три-четири години ще се срещнем пак и тогава, може би, ще разговаряме с една щастлива млада майка!

До нови срещи, слънчева Кенди!

Златна Костова

Художникът Стефан Тодоров

и неговите платна с душа на уморена пеперуда

Вероятно е „стара душа“ художникът Стефан Тодоров, иначе как да си обясним многобройните му самостоятелни изложби, безбройните участия в общи художествени изложби у нас и в чужбина, огромния интерес към неговите уникални картини-пана, не рисувани, а изговорени и изживяни върху коприна, и постоянните пътувания на творбите му към частни колекционери от цял свят?

Кога усети гъдела на изкуството?

Ако да усетиш себе си, може да се нарече гъдел, то... моят гъдел беше някога там, около моята 11-та годишнина, тогава, когато за мен експериментът беше експеримент и резултатът, подобно на монотипия, будеше изненадата и задоволството ми почти по равно.

Срещата ми с изкуството идва, разбира се, и от по-ранен етап на моето съществуване, в който, подобно на бухал, аз стоях на рамото на майка

ми, докато тя премерено танцуваше с перо и туш върху хартията..., създавайки перфектната форма, в нейния най-изящен вид, а аз просто гледах разказа й...

Сетне, имах малка трикрака масичка, с дебел картон върху й, който служеше за основа, на която аз се опитвах да съживявам втори път героите, създадени от майка ми...

Пак с перо, и пак с туш, макар моята рисунка да приличаше по-скоро на кардиограма на развълнуваното от несъзнаваното сърце на дете...

Няколко са проявленията на изкуството, които са влезли в живота ми почти едновременно: красивите мебели, поръчвани във Виена от моя пращядо, или по-скоро, тези от тях, които бяха останали в нашата стара къща в Бургас, запазила особен мирис на морска сол и още нещо. Къща, на чиито прозорци в моето детство все още се виждаха хиковете, слагани по време на войната, дупка от куршум в малко квадратно стъкълце на входната врата... разказ, спомен, старото лампово радио-ВВС, по което пращядо ми Никола слушаше така, сякаш той самият говореше...

Сетне, след мебелите, идва дрехата – МОДАТА, СТИЛЪТ и ЛИНИЯТА, ревютата на моята майка, едни прекрасни лични, романтични спектакли на формата, идеята и средата, в която всичко това е реализирано – ранните 80 години на миналия век.

Ревюта, спектакли, графики, карикатури; невероятните разкази на баба ми за Бургас и морето, за войната, за ловните кучета на семейството ми, за корабите ни, след това за корабите от дъски и платна от бял чаршаф и конопено въже... Вълните, пясъкът, морето... доматите и техните съхнещи семки по детското ми лице... като че ли това са първите проявления на жарта, опарваща белия лист на детето

и слагаща високите критерии на общуване, качество на преживяване и съпреживяване...

Защо избра да рисуваш върху коприна – единственото платно, върху което рисуваш?

Коприната... Тя е нежна душа на стара и уморена пеперуда. Тя няма как да не ти позволи, ако си добър, да направиш всичко върху нея, всичко онова, което е възделение, блян, спомен от друг живот, спомен от бъдещ живот. Тя, тя, тя... тя е органична и помни, а това, което помни, е красотата на безвремето! Коприната позволи на мен да бъда всеки и всичко, затова ТЯ и АЗ се избрахме един друг... Всичко останало ти, драги и най-съкровени критико, можеш и сам да видиш в това, което ние с коприната взаимно сме си позволили...

Какво е настроението, което търсиш?

Аз не търся настроение, то ме намира и винаги сме РАВНИ; там, в момента на разходване на нашите общи, или ако искаш взаимни нужди, аз превеждам... мен ме превеждат... в прекия и преносен смисъл – по равно!

А какво акомпанира на твоите състояния?

Всичко – и кино, и музика, и театър, и проза, и Витгенщайн в извънредността си, и Кант, в своята привидна сложност, която всъщност е много музикална..., и музиката, с нейната триделна класическа форма – всичко това заедно... Но музиката е моята любовница.

Мечтаеш ли докато рисуваш?

Не, нямам време да мечтая, просто съм себе си, което е същото.

Златна Костова

Валери Петров

(22. 4. 1920 – 27. 8. 2014)

Напусна ни Валери Петров – поетът, сценаристът, драматургът, преводачът на Уилям Шекспир... Той си тръгна завинаги от този свят на 27 август 2014 г. на 94-годишна възраст след два мозъчни инсулта. Ние, сънародниците му, си взехме последно сбогом с него два дни по-късно във фойето на Народния театър „Иван Вазов“. За това че Валери Петров беше обичан, уважаван и популярен, красноречиво „говореха“ събралите се пред сградата на театъра стотици българи – приятели, роднини, близки, негови почитатели, сред които много актьори (Христо Мутафчиев, Татяна Лолова и др.), проф. Светлин Русев, Анжел Вагенщайн, председателят на организацията на евреите в България „Шалом“ Максим Бенвенисти. Своята почит към покойния поет и преводач отдадоха кметът на София Йорданка Фандъкова и председателят на БАН акад. Стефан Воденичаров.

Валери Нисимов Петров, чието рождено име е Валери Нисим Меворах, се ражда на 22 април 1920 г. в семейството на преподавателката по френ-

ски език Мария Петрова и на професора по семейно право Нисим Меворах, който работи и като дипломат. Впоследствие родителите му приемат протестанството и прекръстват сина си на Валери Нисимов Петров. Още като ученик той показва литературни заложби – през 30-те години печата свои стихове в сп. „Ученически подем“ и издава първата си самостоятелна книжка „Птици към север“. Младежът завършва Италианския лицей в София през 1939 г., а пет години по-късно – медицина в Софийския университет. По време на следването си В. Петров не изоставя литературата. През 40-те години излизат цикълът стихотворения „Нощи в планината“ в сп. „Изкуство и критика“, „Нежности“ и „Стари неща малко по новому“, поемите му „Палечко“, „На път“, „Ювенес дум сумус“, „Край синьото море“, „Тавански спомен“, стихосбирката „Стихотворения“.

Макар че известно време след дипломирането си В. Петров практикува лекарската професия, през следващите десетилетия той се изявява предимно на журналистическото поприще – през есента и зимата на 1944 г. работи в Радио „София“, а по време на участието на България във войната срещу нацистка Германия – в редакцията на вестник „Фронтак“. След края на Втората световна война В. Петров става един от основателите на в-к „Стършел“ и в периода 1945–1962 г. е негов заместник-главен редактор. Наред с това В. Петров работи като аташе по културата и печата в българската легация в Рим (1947–1950). Това му дава възможност да пътува в Америка, Франция, Швейцария като български представител на различни културни форуми. След завръщането си в България В. Петров работи като редактор в Студия за игрални филми „Бояна“ и редактор на издателство „Български писател“.

И на зряла възраст В. Петров остава верен на „голямата си любов“ – литературата. Той е изключително продуктивен драматург, сценарист, автор на лирична и сатирична поезия, на книги за деца, преводач. Наред със сборника си „Поеми“, сатиричните стихотворения „На смях“, той издава „Пет приказки“, за което е вписан в почетния списък на Международния съвет за детска книга. Между 60-те и 80-те години изпод перото на В. Петров се появяват сценариите на редица български игрални и анимационни филми: „Слънцето и сянката“, „Васката“, „Рицар без броня“, „Един снимачен ден“, „Откъде се знаем?“, „С любов и нежност“, „Йо-хо-хо“, „Приказка за боровото клонче“, „Вариации върху стара тема“, „Меко казано“ и др. Автор е и на редица пиеси – „Когато розите танцуват“, „В лунната стая“, „Пук“, „Честна мускетарска“, „Копче за сън“ и др. Пиесата „Театър, любов моя“ той написва специално за големите актриси Славка Славова и Таня Масалитинова.

Разбира се, не можем да не споменем великолепните преводи на В. Петров на произведенията на Уилям Шекспир. През 70-те години излизат преводите му на комедиите и трагедиите на големия британски драматург.

След политическите промени в България през 1989 г. В. Петров е избран за народен представител в Седмото ВНС, но, разочарован от атмосферата, която цари в него, се отказва от политиката. Безспорно признание на неговите качества за принос в областта на литературата е избирането му за академик през 2003 г., както и наградите, които получава: „Константин Константинов“ (2004), Голямата награда за литература на Софийския университет (2005), „Христо Г. Данов“ (2006), „Св. Паисий Хилендарски“ (2007). През 2010 г. излиза сборникът с негови басни „От иглу до кюнец“, а една година по-късно – стихосбирката му „Стихове 2010–2011“.

Д-р Красимира Мархалева

Най-великият от великите!

100 години от рождението на Борис Христов

На 18 май 2014 г. се навършиха 100 години от рождението на Борис Христов. Най-великият от великите! Юбилеят му се отбелязва в ООН и в много страни по света, които посвещават концерти и чествания на прочутия оперен певец. За българите той беше много повече от „Царят на басите“, аплодиран от цял свят. За нас той беше символ на „Изгубената България“, онази България, която по времето на съветския комунистически режим ни беше отнета и която Борис Христов ни връщаше. Нещо повече – той ни даваше възможност да се гордеем с една специфична „неразрешена“ гордост. След записите му в катедралата „Св. Александър Невски“ през 1976 г. неговото изпълнение на „Многая лета!“ се пускаше на плоча точно на Нова година от стотици хиляди, а може би и милиони българи, които искаха в негово лице да чуят своята България, а не словото на комунистическия диктатор!

Борис Христов в ролята на Филип II в „Дон Карлос“ на Верди

Изкуството

С какво изкуството на Борис Христов се извисява толкова над останалите певци, че дори и днес, когато него вече го няма, светът му устройва такива чествания?

Имало е много изпълнители с големи и красиви гласове и с отлична вокална техника.

Но те нямат световни чествания и почит...

Къде е тайната на Борис Христов? Всяко изкуство е основано на съпреживяването. Това всъщност е един

човешки феномен на взаимодействие между изпълнители и публика в пресътворяването на един образ, на една история... Публиката не е пасивен наблюдател. Тя съпреживява това, което представя артистът. Колкото по-добре го прави, толкова по-голям успех има, тъй като той се докосва до душите и сърцата на хората. Те участват заедно с него в това съпреживяване. И това е вълнуващо преживяване за всеки участник в магията на театъра. В операта през годините изгряват големи и красиви гласове. Има мощни бази, но за никой от тях не се говори така, както за Борис Христов.

Защото освен могъщ глас, напълно подчинен, с различни

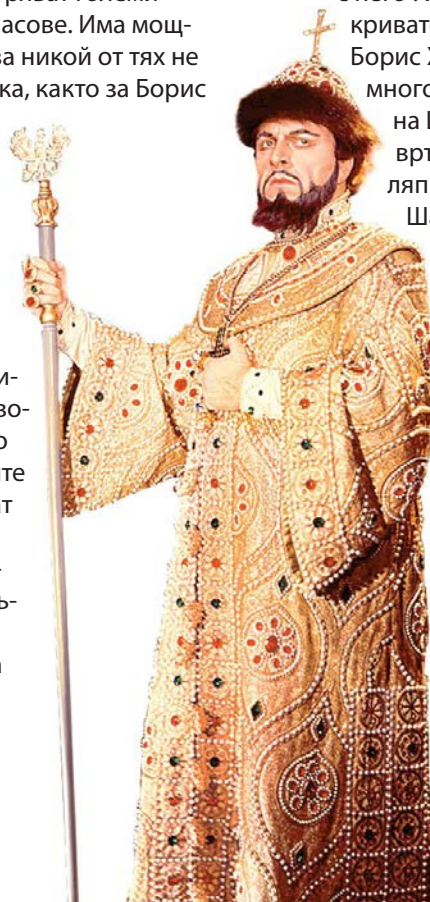
цветове, нюанси и оттенъци, той притежаваше и изкуството на драматичното пеене. Изгражданите от него образи имат невероятна сила, която идва от изкуството на превъплъщаването му в тях. Той не е адвокат на своя герой, както изглеждат другите

артисти, а на сцената е самият герой – цар, монах, пророк...

Този начин на изпълнение е открит от „Великия Шаяпин“ – руски певец, който е първият в това отношение. Борис Христов е присъствал на неговите спектакли в София през 1934 г. Слушал е записите му, но лично не успява да се срещне с него. С присъщата си интелигентност и огромна обща култура Борис Христов схваща тайната на изкуството на Шаяпин, което успява да въздейства така силно на публиката. Постига съпреживяване чрез изпълнението си така, че публиката дори „диша с него“.

И ако Шаяпин е откривателят, изкуството на Борис Христов се извисява много, много над нивото на Шаяпин. Макар и да връща спомена за Шаяпин, той не е вторият Шаяпин, а първият Борис Христов!

Природата е била доста по-щедро към него, отколкото към руския певец, а и вокалната школа на Маестро Рикардо Страчари, при който той учи, развиват качествата му и стават основа на блестящата му световна кариера. Той участва в „звездни спектакли“, с най-голе-

В ролята на Борис Годунов

мите оперни певци на 50-те и 60-те години, които са горди, че са могли да бъдат на сцената заедно с него. Изкуството на Борис Христов вдъхновява и тях – и то как! Грамофонните му плочи се продават практически в целия свят в огромни тиражи, радиостанциите излъчват негови записи, телевизиите се състезават да вземат интервюта с него. Това са знаци на постигната слава, дължаща се на изкуството на съпреживяването, което той владее. Има запазени интервюта и мемоари на велики оперни артисти за преживяното на сцената с Борис Христов. И това не се отнася само за певците, за хористите и пр. Това в голяма сила важи за оркестъра и диригента, който има щастието да се включи в изкуството на съпреживяването.

Среща на двама гении в произведението на трети

В „Дон Карлос“ на Верди Борис Христов създава образа на всемогъщия, но и страдащ крал Филип II така, че до днес не можем да си представим този образ по друг начин – нито зрителите и слушателите, нито изпълнителите на тази роля след него. Пример за невероятното взаимодействие на оркестъра с певица е постигнато с диригента Херберт фон Караян именно в тази роля. Това е среща на двама гении, които заедно създават един образ. Оркестърът под палката на Караян просто диша заедно с певица. Този запис е от 28 ноември 1949 г. в Кингсуей хол – в Лондон, и не е много популярен. Това е жалко, защото такъв шедьовър се получава само веднъж. Борис Христов е изпълнявал тази роля с много диригенти, а Караян – с много други прочути басы. Никъде другаде не е постигнато това съвършено единство между певец и оркестър – просто в една душа. Това е изкуството в чист вид! Отнася се и за другите му роли, като Борис Годунов, Мефистофел, Падре Гуардиано, Дон Гомец да Силва, Атила, хан Кончак, Фиеско, Досифей, Захария, Агамемнон, Креон, Рамфис, Колин... които са еталон, с който се сравняват следващите поколения оперни артисти! Църковните песнопения, които записа в края на 70-те години, са уникални по особен начин, защото

създават усещането за Божието присъствие. Или поне си представяме, че то би изглеждало така, както ни го представя Борис Христов. Това ниво на изпълнение не е достигнато от никой друг и до днес!

Стипендиант на цар Борис III

Борис Христов не се е готвил за оперна кариера. Той завършва право и дори изкарва своя стаж в съда. Пее в Академичния хор на Ангел Манолов, в хора на „Св. Александър Невски“ и в хор „Гусла“ на Асен Димитров. Участва като хорист в турнета в чужбина – в Будапеща с Академичния хор, и в Германия, Полша и Румъния (с. Винга – Банат) – с „Гусла“. На Богоявление през 1942 г. участва като хорист в Богослужението в присъствието на царя. Времето е много студено, затова хористите и духовниците, вкл. Екзарха, са поканиени в Двореца да се стоплят, където им поднасят закуски. Хорът изпълва и няколко светски песни, сред които и тази за хан Крум, в която солист е Борис Христов.

Царят, който също се изкушава от музиката, обръща внимание на солиста и го пита кога ще могат да го чуят в операта. В отговор чува, че той

не смята да прави оперна кариера, а стажува в Пазарджишкия съд, като юрист.

„Не мислите ли, Христов, че сте си събркали професията?“ – казва царят и заявява, че ще му отпуснат стипендия, за да учи вокално изкуство в Италия – люлката на операта. На 22 април 1942 г. писмото от Министерството на народното просвещение пристига. Определената стипендия е 4000 лв. месечно. С тези пари, с една гусла и писмо до Бениамино Джили от гусларите, Борис Христов се качва на влака и заминава за Италия. Отпътува на 18 май – на своя рожден ден. Символично съвпадение! За света изгрява неговата звезда! На гарата го изпраща брат му Николай, който вярва, че промяната в живота на Борис е неговият истински път.

В Италия парите едва му стигат и дори се храни с карта за безплатна супа в църквата, която се перфорира при получаване на всяка порция. От България негови близки от време на време му изпращат по няколко пакета цигари, които тогава са „най-твърдата валута“, с продажбата на които той допълва скромния си бюджет. Когато цар Борис умира, Борис Христов пролива сълзи до ковчегата му и запазва завинаги благодарност към този, който го насочва по пътя на световната му оперна кариера. При записите на църковни песнопения в катедралата в София, той често застава и се снима пред иконата на княз Борис Покръстител – символично, за да напомни иносказателно за цар Борис III. На своя роля в Ещорил царица Йоанна до края на живота си пази една голяма снимка от Борис Христов с негов благодарствен автограф.

Не се мери с Христов!

Разказвам тази история, защото царската стипендия е причината за ненавистта на комунистическия режим към великия българин. Един друг голям български бас, Николай Гяуров, беше тласнат към съперничество с Борис Христов в контекста на това отношение. Жалко! Известният музикален критик Стефан Тинтеров описва опита на Николай Гяуров да надпее Борис Христов в Миланската скала. Гяуров, в ролята на Великия

Борис Христов след спектакъла на „Борис Годунов“ в Миланската Скала, 1960г. – с Н.Гяуров в ролята на Варлаам и Димитър Узунов в ролята на Самозванеця.

инквизитор, започва дуета си с крал Филип II, превъплътен от Борис Христов мощно, като „йерихонска тръба“. Кралят в своите терзания как да накаже своя син Дон Карлос отговаря тихо до момента, когато инквизиторът предизвиква кралския гняв. „Non più frate!“ – Достатъчно, брате! („Брате“ е унизително обръщение към Великия инквизитор, който има титла и пр.) „Frate! troppo soffrii il tuo parlar crudel.“ (Брате, дълго слушах жестоките ти слова!) изригва гласът на Христов и „скрива“ начинаещия Гяуров. В края на дуета между двамата басы е прочутата фраза на краля „Докога тронът ще коленичи пред Олтара...“ с горното трудно достижи-мо за бас „фа“ и ниското долно „фа“. Една фраза – обхващаща две октави, т.е. преминаване през целия диапазон на баса. Борис Христов я изпълнява на един дъх! Публиката полудява от възторг. Христов триумфира отново! Завесата пада след многобройните поклони. Тогава прочутият бас прегръща младия Гяуров и му казва: „Не се мери с Христов! Той е само човек! Мери се с дядо Верди и с изкуството, защото са вечни!“ Царски жест, но за съжаление неоценен.

Отношенията между двамата никога не се затоплят...

В честванията на Софийската опера тази година се опитват да помират „post mortem“ двамата певци. Ще бъде представен спектакъл, посветен едновременно и на Борис Христов, и на Николай Гяуров! Според мен идеята е нелепа! Това и на двамата нямаше да се хареса. Но Борис Христов е в отлични отношения с други големи български певци, с които е заедно на сцената – като Елена Николай, Никола Гюзелев,

Анна Томова-Синтова, Гена Димитрова, Райна Кабаиванска, прочутия първи тенор на Виенската опера Тодор Мазаров, с когото са пели заедно в хор „Гусла“, с камерзенгера във Виена Венко Венков (брат на прочутия Вагнеров тенор Спас Венков), с Костадин Шекерлийски и др. След спектаклите на „Борис Годунов“ на Софийската опера в Неапол през 1970 г. – с Борис Христов в главната роля, минали при огромен успех, той дава обяд на целия хор на операта (към 100 души) в един прочут ресторант, за който се говори много години, чак досега.

Българинът

Родът на Борис Христов е от с. Меглен и с. Воцарене, Леринско. Това е Егейска Македония. Баща му, Кирил Христов, е „михайловист“ и участник в редица легални македонски дружества, редактор на списание „Илюстрация Илинден“, на вестници, свързани с македонските дружества, събирач и изпълнител на български народни песни от Македония, които е записал в Българското радио и за БАН.

Това е здравият български дух, с който е закърмен бъдещият велик световен певец. „В моята дългогодишна артистична дейност държа специално да подчертая, че всичко, което съм правил, правя и ще бъде направено от мен, е предназначено за България. Това е била винаги моята основна мисъл, която остава като моя мечта. Винаги съм водил към достойни хоризонти името на България и съм щастлив, че успявам, колкото мога, да допринеса за издигане на нейното име. Борис Христов“.

През 1969 г., вече на върха на славата си, Борис Христов получава писмо от един композитор с името Македонски, изпратено от Скопие, който го кани да изпълни ролята на „Цар Самуил – цар Македонски“ в негова новонаписана опера. Кирил Македонски всъщност е роден в Битоля през 1925 г. – град, свързан

с рода на Борис Христов. В случая това не му помага! Гневът на Христов изригва титанично!

Ето какво му пише в отговор той: „Господин Македонски, Получих програмата на „ВАШИЯ“ Цар Самуил за скопската сцена. Защо ми я изпратихте обаче не можах да разбера, като Вие знаете отдавна моето мнение, което е мнение и на всеки българин. Тягостно впечатление ми направи предговорът на Д. Ташковски, който е пълен с нелепи съждения и с изопачавания на исторически истини, които не могат да направят впечатление дори на невежи хора. Вие знаете, че моят род произхожда от този край на България, в който Вий живеете и който се нарича Македония, която е била и ще бъде център на най-здравия български национален дух, така като цар Самуил е бил и ще остане в световната история цар Болгарский.

Желая Вам и на Вашето семейство Честита нова година.

12 януари 1969 г. Борис Христов“ В писмо до приятеля си Любен Живков той допълва, че това творение е „пример на официално предателство към род и родина и човешко достойнство!“ След това добавя: „Ще страдам, докато не видя тези двама български юроди, да им извия врата, да им изтегля ушите и да ги изпратя по дяволите с един мощен и свещен ритник! Успокой, Господи, раба твоего Бориса!“ (Цитатът е от второто издание на книгата на Ваня Правчанска-Иванова и Николай Правчански „Срещи с Борис Христов“, 1993 г., Изд. Музика.) След време композиторът изпраща от Битоля писмо на Борис Христов, в което пише: „И аз мисля като Вас, за всичко, което ми пишете. Ако някога се видим, ще ви разкажа много неща, които не знаете!“ (според издадените спомени на г-жа Пенка Касабова). Можеше да е смешно, ако не беше тъжно!

Нежелан от режима – прославян от хората

Стипендиантът на цар Борис III, триумфиращ по световните сцени, Борис Христов никога не получи покана да пее пред публика в България – нито в Софийската опера,

Борис Христов с майка си Райна при завръщането си в София през 1963г.

нито дори в Старозагорската опера, а гастролът му в „Болшой театър“ е бил провален лично от тогавашната съветска министърка на културата Екатерина Фурцева. Официалното обяснение е, че Геннадий Рождественски е получил инфаркт. После се оказва, че няма инфаркт, а леко неразположение. Накрая истината излиза наяве. В самолета, с който напуска Москва, Борис Христов не взема нищо нито за ядене, нито за пиене. По-късно с Рождественски все пак правят „Борис Годунов“, но в Лондон. Така, „от извора“ Борис Христов научава за мръсните игри, провалили неговия гастрол в Болшой театър. В България Вълко Червенков е този, който отказва молбата на Борис Христов да бъде „пуснат“ по-големият му брат – адвокатът Николай Христов да се лекува в чужбина след разбиването на здравето му в комунистически концлагер. Там Николай Христов е изпратен заради дейност в защита на българщината в Македония, при което е загубил крака си и страда от различни болести. Лечението е щяло да бъде за сметка на Маестрото. Но БКП отказва!

Този отказ предрешава смъртта на Николай Христов – в пълна мизерия. Той умира по време, когато след смъртта на Сталин са разрешили на родителите на Борис да го посетят в Италия. Той ги е чакал на италианската граница с Югославия, посетили са Венеция, Рим и тогава получават тъжната вест. Борис не може да дойде за погребението. Не е допуснат и на погребението на баща си няколко години по-късно. Все още няма документи, с които да може след пристигането в София да

се върне в Италия! В ковчега на баща му Кирил слагат само една негова телеграма. Тя е прочетена от Любен Живков, който оставя символично и една роза от Борис. Не му позволяват да подпомага майка си, за да не живее в бедност...

Той се вижда с нея при завръщането си ЧАК през 1963 г. – след 20-годишна раздяла. След това идва няколко пъти в България, присъства на конкурса за млади оперни певци през юни 1963 г., посещава спектакъл на оперетата („Българи от старо време“), аплодиран е от хората в салона, но никога не му разрешават да пее пред българска публика. И това отношение към него е във време, когато целият свят аплодира френетично големия певец! Режимът не дава съгласие и за предложението 20-дневен майсторски клас на Борис Христов в Софийската консерватория, който да бъде записан в звук, а и издаден в книга – което би било едно истинско културно съкровище, дарено на света от България. По това кои са били враговете му може да съдим за каква заплаха е бил смятан той от режима. Казваха по онова време, че ако бъде допуснат да пее у нас, опашката за билети би се проточила от София до Пазарджик.

Вярно е, че накрая той беше удостоен със звание „народен артист“, но без да му се разреши да пее в страната си пред българската публика. Това ми напомня за австрийския паспорт на престолонаследника

Борис Христов и Мария Калас в „Сицилиански вечерни“ на Верди

на Дунавската империя Ото фон Хабсбург, важащ за всички страни, с изключение на Австрия. Да пее в България – това беше единственото желание на Борис Христов! Според Нино Луканов, веднъж, в операта „Ковънт Гардън“, в Лондон, след триумфален спектакъл на Борис Годунов, в гримьорната му се появила Людмила Живкова. „Господин Христов, кога ще пеете у нас?“ – попитала тя. „Попитайте баща си!“ – бил отговорът. „И все пак, защо не идвате да пеете в България?“ – упорствала тя. „Защото никой не ме е канил!“ – отговорил Борис Христов.

Няма място в програмата

Имаше случай през 1981 г., когато се заговори, че Борис Христов ще бъде поканен да участва в честването на 1300 години от създаването на българската държава.

После се оказа, че за него просто „няма място в програмата“! Върховна наглост! Страхът може и да е бил основателен. Както поляците посрещнаха папа Йоан Павел II, така и ние, българите, щяхме да посрещнем Борис Христов. Нямам никакво съмнение в това! След смъртта му опелото му в София се състоя в Храма „Св. Александър Невски“, където преди това беше извършено опелото само на цар Борис III и това на патриарх Кирил. При погребението на Борис Христов през 1993 г. на мястото в църквата, където трябваше да застанат близките, за да приемат съболезнования, застанаха разни комунистически величия със залязващ ореол. Каква безподобна наглост!... Гробът му по негово желание е в Централните софийски гробища, където почиват и родителите му, но малко българи знаят това... „Всички знаем кой е Борис Христов и какво е дал на света и на нас за нашето национално самочувствие. Ние, българите, твърде много дължим на Борис Христов и трябва да намерим форма той да бъде отличен достойно! Аз като българин се гордея, че един от нас е Борис Христов!“

Казах тези думи на 17 май 1988 г. по програма „Христо Ботев“ на Българското радио, по повод обсъждане в ефир дали той заслужава награда. Това беше вечерта преди

Борис Христов с почитателите си : Кралица Елизабет II и съпруга ѝ Единбургският херцог Филип

74-ия му рожден ден. Единствената възможност по онова време да се каже нещо беше „обаждане на слушател“ за няколко секунди. Нямах гаранция, че всеки, който иска, ще бъде включен, но аз имах късмет. Включиха ме и, посочвайки името си, професията си и родното си място, успех в трите цитирани изречения да заявя своята позиция. Цитатът е точен – не съм добавил или махнал нищо. Както тогава, така и днес мисля, че ние, българите, продължаваме да сме длъжници на великия бас!

Комитет за честването

За честването на 100-годишнината на великия българин, е създаден комитет, под патронажа на настоящия Председател на Народното събрание г-н Михаил Миков, който е член на партията, която не допусна Борис Христов да пее в България! Най-малкото не е прилично член на БСП да застава начело на такъв комитет, като се знае какво са причинили на човека, когото светът чества. Община Пловдив дори обсъжда дали да отбележи своя почетен съгражданин, роден в този град, с... посвещаване на една пейка на него! Не е за вярване, че и днес продължава обидното отношение към великия певец или може би общинските съветници в Пловдив не разбират какво означават тези предложения... Явно е, че Борис Христов ще бъде честван не на казионните прояви, които са допълнително унижение към паметта на Маестрото, а в сър-

цата на българите, както някога от „Изгубената България“. Впрочем „нищо ново под слънцето“ (Еклесиаст, 1:9).

Борис Христов и промените през 1989 г.

След 1989 г. „Многая лета“ на Борис Христов се изпълняваше вече и официално по БНТ на Нова година. Това продължава и до днес. Той даде разрешение неговото изпълнение на „Многая лета“ да прозвучи на големия милионен митинг на СДС на Орлов мост през 1990 г. Тогава беше излъчено и негово обръщение към българския народ, на който толкова години той беше верен син, но и негов символ. В него Борис Христов приветстваше промените и призоваваше за помирение.

„Скъпи съотечественици, дойде време открито да се поздравим, да изпълним сърцата си с християнска обич, търпение, мъдрост, вяра и благоволение! Нека да забравим обидите! Нашата Родина Майка България – Тя чака сега само на нас! За много години на вас, всички българи, от душа и сърце желая това!“

Една среща

Като депутат в 36-ото Народно събрание с делегация посетих Рим. Толкова години по-късно не си спомням в какъв форум трябваше да участваме. Пристигнахме ден по-рано, за да използваме някакво намаление на билетите. Моите колеги се пръснаха да разгледат Вечния град. Аз също за първи път бях в Рим, но

реших, че ще го разгледам някой друг път. Имах по-важна цел – срещата с Борис Христов в Академия Булгара (по-късно Академия „Борис Христов“). Посланик в Италия тогава беше Стефан Тафров, който не само ми осигури кола, за да намеря вилата на хълма Монте Марио, но и ме придружи на тази среща. Благодарен съм му за това!

Датата беше 13 ноември 1992 г. Борис Христов и съпругата му г-жа Франка де Ренцис ме приеха много любезно – на шери и бисквити. Разговорът, в който се включваше великият бас, течеше на четири езика. Тафров и г-жа Франка разговаряха на френски, а аз с нея – на английски, с Борис Христов – на български, а той даваше указания на един камериер на италиански и се включваше в другите разговори на съответния език. Франка следеше политическите новини у нас и като истинска италианка беше много ядосана от ролята на ДПС (Questi mascalzoni! – Тези калпазани!) в свлянето на правителството на Филип Димитров.

Една от темите на разговора беше идеята на Борис Христов за Академията му в Рим. Той си представяше как млади български таланти – не само певци, но и музиканти и художници, ще живеят във Вечния град определен период, където да учат, да посещават спектакли и изложби и да получат представа за световното изкуство и своето ниво, съпоставено в него. Отлична идея! Напомняше ми за делото на проф. Иван Шишманов, който като министър в началото на XX век пращал българи да учат на Запад и после да се връщат и да строят нова България.

При откриването на Академия Булгара на 2 юни 1986 г., той говори пред присъстващите :

„Скъпи приятели, с вълнение виждам осъществена тази Академия – плод на моя дълъг усърден труд. Чрез тази институция, възнамерявам да предам на младите български дарования моя опит, моята любов към учението, към изследването, за да създам онази емоция, която само изкуството може да даде! Благодаря на Бога за онова, с което ме е надарил, на Италия, която ми оказа гостоприемство и където можах да

усвоя съкровищата на изкуството и на културата, на българската държава за ценния принос в осъществяването на тази Академия и на моята съпруга, чието ценно присъствие винаги е съпътствало моя дълъг творчески път!“

Тогава за последен път Борис Христов изпява своята „Многая лета“...

Той беше дарил на България тази сграда, в която имаше достатъчно самостоятелни апартаменти за групата студенти, салон за концерти с роял, голяма градина и всичко необходимо – не само да се учи, но и да се живее там. Вече имаше няколко студенти, но и много трудности. „Г-н Тошев, ние сме вече стари хора, а трябва да ходим да уреждаме визите на студентите и други административни въпроси. Няма ли начин България да помогне за това?“ – попита ме г-жа Франка. Тогава начело на Академията беше прочутата певица Александрина Милчева, партнирала на сцената на великия бас, но тя беше твърде заета със своята концертна програма, за да тича лично да урежда визи и документи. По-късно, по молба на самия Борис Христов, поста поевговият колега, приятел и партньор на сцената, също велик световен певец – Никола Гюзелев.

Разговорът се пренесе и около проблемите с дарената семейна къща на Борис Христов на ул. „Цар Самуил“ № 43 в София, която той искаше да се превърне в музикален център и музей, както и за функционирането на Академия Булгара в Рим, за която той беше дарил своята вила в Рим – дело на известен италиански архитект. Борис Христов „гърмеше“, че няма напредък в превръщането на семейната му къща в София, дарена от него на България, в музикален център. Тогава въпросът беше прехвърлен на Фонд „13 века България“, но нещата не се придвижваха. Може би същите сили, които пречеа в миналото, все още можеха да влияят.

„Иди и оправи тази работа!“ – царствено нареди Борис Христов, сочейки с пръста си към мен. Обърна се към Тафров и му каза: „Той ще оправи работата!“ – и ме посочи! Бях чел в изказване на големия баритон Тито Гоби, бил с Христов на

сцената много пъти, за чувството, че когато си с него, имаш усещане, че се намиращ пред истински цар. Следва само да се поклониш и да кажеш „Да, Сир!“ Както в „Дон Карлос“. Точно това почувствах в този момент! Няма как да се обясни рационално. По-късно съм се срещал с редица истински короновани особи, но такова чувство при тях не съм изпитвал.

И така – отидох и „оправих тази работа“. Направих редица парламентарни питания и въпроси, писах статии, пращах писма... През 1993 г. Фонд „13 века България“ начело с новия си изпълнителен директор Кин Стоянов (син на Радой Ралин) реши да финансира проекта за Музикалния център „Борис Христов“ на ул. „Цар Самуил“ 43 в София. Кин Стоянов, на когото Министерството на културата е препращало моите питания, в едно свое изявление пред медиите тогава каза: „Надявам се сега Лъчезар Тошев да е доволен!“ Че това не беше мой личен въпрос, а общ – български! Затова и мой! Но за съжаление Борис Христов не дочака! Отиде си от нас огорчен! Почина на 28 юни 1993 г. Кин Стоянов, който тъкмо се бе заел с нещата, беше уволнен през 1995 г. от премиера Жан Виденов – „в интерес на службата“. И така въпросът продължи да се влачи от бюрокрацията още няколко години след 1993 г. Поради липса на интерес от българска страна за получаване на сценични костюми и предмети на пееца, като музейни експонати, те заминаха за музея на Операта Ковънт Гардън в Лондон. Каква мизерна история и пример за национален

нихилизъм в наши дни! През 1997 г., когато Кин се завърна отново във Фонда, спечелил делото срещу своето уволнение, заедно с министър Емма Москова се заеха и най-после решиха въпроса.

Музикалният център „Борис Христов“ стана реалност! Що се отнася до Академията, тя просъществува до 1 октомври 2006 г., когато беше включена в Българския културен институт в Рим, който обаче не носи името на „Борис Христов“. Мисля, че този случай трябва да е предмет на дейност на една бъдеща парламентарна анкетна комисия, която да даде нов живот на идеята на Борис Христов и да гарантира спазването на волята му като дарител!

През януари т.г. тогавашният наш посланик в Италия Стефан Тафров написа по повод на 100-годишнината на Борис Христов следното:

„Италианските вестници съобщиха за смъртта му на първите си страници – в деня на смъртта му: беше си отишъл един от най-великите певци на всички времена, направил неимоверно много за възстановяване на традицията на белкантото, оперното пееие от най-добрите времена на това италианско и световно изкуство.“

Днес светът чества Борис Христов – най-великият от великите! Не е ли време и ние в България, които не обичаме да отдаваме признание на други, в нашето атомизиращо се в своя индивидуализъм общество, да се поклоним искрено на този българин, с когото може да се гордеем всички! Да, всички!

Лъчезар Тошев

Щрихи от творчеството на Павел Вежинов

100 години от рождението на писателя

Творчеството на Павел Вежинов е една малка „вселена“ в българската литература. Привърженик на фантастичния реализъм, той оставя богато и разнообразно наследство – разкази, повести, романи, научна фантастика. Забележителното му дело го поставя сред най-значимите автори през втората половина на 20 век. Той пише книги, актуални за момента, отдава много енергия на журналистическа и обществена дейност, с живия си ум и талант изиграва голяма роля за създаването на професионално българско кино. Писател урбанист, той се интересува от психиката на градския човек, от сенчестите страни на неговата природа; от космоса на човешката душа. Привлича го тайнственото, загадъчното и във всемирното битие, и в живота на човека. От първите книги „Улицы без паваж“, „Дни и вечери“ през криминално-приключенските романи за юноши и възрастни

„Следите остават“, „Произшествие на тихата улица“, „Кутия за енфие“, „Дъх на бадеми“, в хумористичните разкази „Мека мебел“, „Невероятни истории“, дори и в неговите научно-фантастични произведения „Сините пеперуди“, „Гибелта на Аякс“ се очертава хуманистичната концепция на писателя за човека като абсолютна, незаменима ценност. Най-често героите на Павел Вежинов са интелегенти – журналисти, писатели, художници, композитори. Авторът фокусира вниманието си върху образа на интелектуалеца, анализирайки героя в конкретната среда на повествователното действие. Персонажите, изживявайки собствените си душевни драми, обикновено намират търсения миг на щастие именно в процеса на творчеството или пък в онзи решителен духовен размисъл, към който ги принуждават събитията. „Нощем с белите коне“, „Барьерата“, „Езерното момче“, „Белият гущер“,

„Везни“, „Синият камък“... И навсякъде той брани своя идеал за човека и обществото, въздига емоционалното отношение към света, творческия устрем. Противопоставя богатия емоционален свят на академик Урумов на изсушения прагматизъм на младите, летенето на Доротейя срещу страха и ограничеността на композитора, полета на фантазията на Езерното момче срещу педантизма на учителите... А амнезията и стремежът към самоидентификация във „Везни“ са вече едно осмисляне на индивида в контекста на историческата приемственост.“

Поривът на човека да проникне в космоса на собствената си душа, вечният стремеж към съвършенство се интерпретират с тънък художествен усет и ярко изявен психологически подход в едно от върховите постижения на писателя – романа „Нощем с белите коне“. Ярка изява на съществуването е образът на академик Урумов, създаден въз основа на едно задълбочено проникване и изследване на духовния свят на съвременния човек. Майсторското представяне на образи и случки достига истинска естетическа наслада, а широкото нравствено, психологическо и мирогледно разкриване на характерите въвежда в основни проблеми на човешкото съществуване. А посланията на съдбовното са „закодирани“ в образите на картината – белите коне, които препускат към непостижимото.

Вежинов създава фантастични, невероятни за всекидневието ни ситуации, за да изследва и от тази гледна точка поведението на човека, да разкрие такива страни от неговото мислене, етика и чувства, които не биха се проявили в обикновения делник.

Безспорен връх в творчеството на Павел Вежинов е повестта „Барьерата“, като основният акцент е поставен върху преградите, които

ни делят от емоционалното и невъзможността за разбирането му в аспекта на рационалния свят, в който живеем. Повестта е своеобразна изповед на композитора Антони Манев, който среща странното момиче Доротейя. Тази болна девойка, дошла сякаш от друго измерение на света, докосва със своята истина трезвия и рационален мъж. Той се сближава с младата Доротейя, която е преживяла потресаващи унижения и страдания в семейството си. Приема я в дома си и всеки ден с удивление открива необикновените ѝ дарби. За хората Доротейя е душевно болна, лекуват я в психиатрия, но болестта ѝ всъщност се състои в това, че тя долавя в личното си битие неограничената и безкрайна човешка природа – тя може да лети.

Една вечер Антони и Доротейя излизат на терасата на апартамента, тя го хваща за ръка и сякаш подети от невидима сила, двамата политат. След тази случка Антони прекарва няколко дни завладян от объркване и страх и за да се отърси от натрапчивите си мисли, заминава в провинцията. Когато се връща обаче, Доротейя не е в дома му. Намирам я чак на другия ден – мъртва, паднала при своя летеж между панелените сгради. Оказва се, че в този свят има място за всички, само не и за Доротейя. Защото само тя не зачита изкуствените прегради на предразсъдъците, защото само тя е готова не да прескочи, а да прелети като птица над бариерата, която ѝ отрежда комфортна, изпълнена с компромиси обикновеност и нормалност в добре уредения апартамент на композитора, която я лишава от небето и от звездите.

Най-трагично е разминаването на Доротейя с Антони – защото, създавайки своите творби, той преминава отвъд реалния свят в други, неподвластни на обикновения човек селения – на неизразима с думи хармония, чието възплъщение е ранимата Доротейя. Срещата с Доротейя е шансът на композитора, но и изпитание на духовната, на нравствената му природа, на желанието и способността му да се откъсне от земната гравитация. Срещата с Доротейя представя съприкосновението с чудноватото, с феномена.

Антони остава в своя свят – „никога нямаше да стигна по-високо от тая нагорещена от слънцето гола бетонна площадка“... Загубил е звездното небе, звездите – „... просто няха криле за тях. Или пък няха сили.“ Мисълта му за мъртвата Доротейя обаче за първи път се разминава с логическите схеми: „може би нарочно е прибрала крилето. А може би внезапно за себе си е загубила сили...“ За първи път Антони не търси тайната на това странно създание. Лудостта, а може би нормалността на Доротейя е неизлечима. Тя не е в летенето, не е в дистанцията от конкретната битова обстановка, не е и в телепатичните ѝ способности. Лудост се оказва най-естественото ѝ желание – в полета да не бъде сама, да изведе в безпределите, в безграничността друго човешко същество – блян за споделена извисеност.

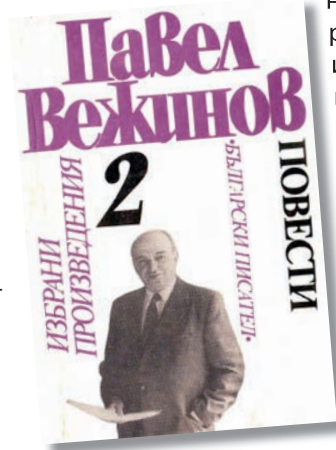
Антони е този, който не успява да прекрачи трайно отвъд. Неговото пребиваване в света на Доротейя е само временно, то е просто „екскурзия“ в страната на невъобразимото, и това е същността на неговата душевна колизия – той ще остане винаги пред бариерата, знаейки, че тя съществува и че зад нея започва това, което отдавна е търсел. „Бариерата“ е двойно препятствие – от една страна, пред героя – да надскочи егоизма, посредствеността, гласа на здравия разум, от друга страна, пред самото повествование – да повярва в изключителното, невъзможното, макар и изправено пред спънката на материалистическото мислене, на задължителното материалистическо обяснение за уникалните възможности на Доротейя.

„Повестта успява да се справи с това препятствие чрез отворения финал, чрез отказа да потърси категорично обяснение на случилото се, чрез дистанцирането от научните обяснения, квалифицирайки ги като „съмнителни научни истини“, чрез усъмняване в медицинската диагноза за лудостта на Доротейя, за да утвърди невидимите, макар и прекършени криле на човешкия порив към безграничното.“ Да представи „бариерата“ като неизменната стена между умовете, било то здравия и болния, като фината граница в общуването, чието преминаване ще разруши душевното равновесие на Доротейя, като мисловната бариера, зад която става осъществим полетът, какъвто и „иносказателен потенциал“ да крие този образ. „Бариерата“ е един вълнуващ символ на порива да се издигнеш над себе си и над ограничените територии на простите истини. „Бариерата“ е една прекрасна притча за бариерите, които сами си поставяме или се появяват вътре в нас, за видимата и невидимата бариера, която препречва житейски ситуации

и съдби, хора и поколения; за границата между реалността и мечтата, идеала за хармония и човешко щастие. И за това, че бариерите на недоверие и неразбиране са много трудно преодолими, а да повярваш в невероятното е практически невъзможно.

Снежана Таскова

160 години от рождението на Михаил Сарафов (1854–1924) и 90 години от смъртта му

Основоположник на българската статистика

Големият български дипломат и основоположник на българската статистика Михаил Сарафов е роден на 26 февруари 1854 г. в гр. Велико Търново. Първоначално учи в родния си град, а през 1875 г. завършва гимназия в Загреб. Наред с работата си като учител през 1875–1876 г., М. Сарафов се включва и в българското националноосвободително движение – участва в Старозагорското въстание, става член на БРЦК в Букурещ и на революционния комитет във Велико Търново. Заради своята дейност М. Сарафов е арестуван от турските власти, а след излизането си на свобода емигрира. Следва математика и физика в университета в Загреб, продължава образованието си в университетите в Мюнхен и Париж – слуша лекции по математика и политически науки в Сорбоната и Колеж дьо Франс, а през 1880 г. се дипломира в Математическия факултет на Мюнхенския университет.

Изявен политик

След установяването си в следосвобожденска България, М. Сарафов участва активно в политическия живот – избран е за народен представител в четири обикновени народни събрания, става министър на народ-

ното просвещение в правителството на Петко Каравелов (1880–1881). Заедно с Константин Иречек, Васил Стоянов и Спас Вачков той изработва „Инструкции за управление на държавните учебни заведения“. М. Сарафов проявява своята компетентност в сферата на образованието в качеството си на директор на Солунската мъжка и девическа гимназии в периода 1893–1896 г. Именно благодарение на него Солунската мъжка гимназия се сдобива със самостоятелна сграда през 1905 г. М. Сарафов се свързва с богатия търговец – меценат Евлоги Георгиев и успява да го убеди да купи и да подари на Солунската община триетажно и светло помещение. „Режимът на пълномощията“ (1881–1883) – едноличното управление на княз Ал. Батенберг, поставя на изпитание единството на Либералната партия, чийто тогавашен лидер е Петко Каравелов. М. Сарафов не крие своето разочарование от нерешителността на своя партиен лидер: „Каравелов ми се видя съвсем не оня, когото очаквах да намеря... Не можех да си помисля, че човек може да се промени в разстояние на два и половина месеца. Всичките ми молби и убеждения да се върне Каравелов в княжеството не можаха нищо да направят... Страх ме е нерешителността на един от нашите водители да не обезсърчи единомишлениците ни... та страх ме е да не се образуват два лагера от нашата партия, които, вместо да си помогнат, ще парализират действието едни на други.“ (цит. по: С. Радев, „Строителите на съвременна България“, т. 1)

По време на „режима на пълномощията“ М. Сарафов оглавява ново създаденото Статистическо бюро към Министерството на финансите и по негова инициатива се извършва първото преброяване на населението на България. Затова Михаил Сарафов с право остава в модерната българска история като „баща“ на българската статистика. Безспорно доказателство

за неговата ерудиция е приемането му за дописен (1881) и редовен (1884) член на Българското книжовно дружество.

След възстановяване на Търновската конституция М. Сарафов се присъединява към крилото на Др. Цанков в Либералната партия, което лансира идеята за водене на политика на компромис спрямо консерваторите и българския княз. Макар че репутацията на М. Сарафов е сериозно накърнена заради участието в управлението на страната по време на „режима на пълномощията“, през 1884 г. той става министър на финансите в правителството на Драган Цанков. След абдикацията на княз Александър Батенберг през 1886 г. и при управление на Регентството начело със Стефан Стамболов, М. Сарафов се оказва в русофилския лагер – през февруари 1887 г. той е сред арестуваните след потушаването на Русенския бунт, дело на български офицери-русофили. Макар и политически противник на своя съгражданин и бивш съученик Ст. Стамболов, след неговото падане от власт М. Сарафов неколкотократно го предупреждава за опасността от готвеното над него убийство.

В началото на XX век М. Сарафов отново влиза в изпълнителната власт – през 1901 г. е назначен за министър на вътрешните работи в коалиционното правителство на Петко Каравелов, а през 1902–1903 г. отново е министър на финансите в правителствата на лидера на Прогресивнолибералната партия Стоян Данев (1858–1929). Своята компетентност в икономическата сфера М. Сарафов проявява като автор на трудове по икономическа и стопанска история за периода 1882–1893 г., заема високи длъжности в БНБ през 1885–1901 г., в предприятието за построяване на железницата Цариброд-Вакарел. Наред с това той е сред основателите и дългогодишен член на Управителния съвет на застрахователното

дружество „Балкан“ и негов заместник-директор през 1897–1900 г.

Виден дипломат

През следващите години М. Сарафов се изявява и в сферата на дипломатията. Първата му дипломатическа мисия е във Виена (1904–1909). Престоят му в столицата на Австро-Унгария съвпада с подготовката по обявяване на независимостта на България. Непосредствено след международното й признаване М. Сарафов е назначен

за пълномощен министър в Цариград, където остава чак до началото на Първата балканска война. Освен това той оглавява българската делегация, която води преговори с Гърция в Солун, и с Румъния в Силистра (1913 г.).

Ценни сведения за междубалканските и по-специално за тогавашните българо-турски отношения дава т. нар. цариградски дневник на М. Сарафов, воден по време на дипломатическия му мандат в турската столица (23 юни 1909 г. – 4 октомври 1912 г.). Преди няколко години дневникът беше разчетен и публикуван от българската историчка Цветана Величкова.

Поради големия опит, натрупан в дипломатическата сфера, солидното образование в чужбина и владеенето на чужди езици, М. Сарафов е включен в делегацията, която подписва унизителния Ньойски мирен договор на 27. 11. 1919 г. Показателен е фактът, че от петимата делегати той единствен не е член на тогавашното правителство. М. Сарафов даже временно оглавява българската делегация, докато премиерът Т. Теодоров е в България, за да внесе за обсъждане в Народното събрание проектодоговора за мир. В личния архив на М. Сарафов се пази неговият дневник, който той води преди и по време на подписването на Ньойския мирен договор и публикуван след Втората световна война от проф. Христо Христов. Дневникът съдържа подробно описание на пътуването на делегацията от София през Русе, Загреб, Милано, Лозана и пристигането й във френската столица,

както и ценна информация за антибългарската кампания във френската преса, стремежа на българските делегати да убедят държавите-победителки в запазване на българските довоенни граници.

През 1920 г. М. Сарафов влиза в ръководството на Обединената народнопрогресивна партия, редом с Ив. Ев. Гешов, Стоян Данев, Т. Теодоров, М. Маджаров, Ат. Буров. По време на управлението на БЗНС М. Сарафов се разочарова от управленческите похвати на премиера Александър

Стамболийски – по време на неколнократните си срещи с него българският политик и дипломат му напомня, за съжаление без успех, че трябва да се спазват парламентарните традиции. След събитията във Велико Търново през септември 1922 г. (осуetyаване на митинга на опозицията) М. Сарафов преустановява контактите си с българския министър-председател. Българският дипломат умира в София в края на 1924 г.

д-р Красимира Мархалева

Преподаватели от Солунската девическа гимназия – Михаил Сарафов, Андрей Тошев, Анастас Наумов, Младен Панчев, Атанас Бадев, Иероним Буфети, Бано Кушев, Захария Шумлянска, Райна Попикономова, Манол Иванов, Атина Тенчова.

Първият випуск на гимназията 1895–1896 г. с учителите Георги Пенев, Анастас Наумов, Бано Кушев, Атанас Бадев, Иероним Буфети, Елена Димитрова, Ана Кертева, Тима Икономова, Михаил Сарафов, Захария Шумлянска, Елена Палашева, Атина Николова.

Абонамент

Интересува ли ви животът на българите в Чехия, България и в целия свят?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списания на българската общност.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 Кщ. Пощенските услуги поема сдружение „Възраждане“. Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението 1962160309/0800 или по пощата на адрес: o.s. Vazraždane, Vocelova 3, 120 00 Praha 2.

Обадете ни се на GSM 777 196 322 или ни пишете на e-mail bulgari@atlas.cz

За контакти:

o.s. Vazraždane
Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2
Тел.: +420 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Българи брой 4/2014

Издател:

Гражданско сдружение „Възраждане“,
Americká 28, 120 00 Praha 2

Адрес на редакцията:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2

„Българи“ излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата на Чешката република: E 13282

Главен редактор:

Мария Захариева

Редакционен екип:

Красимира Мархолова, Васил Самоковлиев

Сътрудници:

Снежана Таскова, Пламен Тотев, Деян Енев, Стефан Кисъв, Даниела Горчева, Румяна Георгиева, Татяна Борисова, Минка Генчева, Катерина Ненкова, Луиза Станева, Сирма Зидаро-Коунова, Светла Болчева, Леда Аврамова, Златна Костова, Румяна Кирилова и Галина Тодорова

Дизайн: „Макс“ студио

Година 12, брой 4/2014

e-mail: bulgari@atlas.cz
www.bulgari.eu

Печат: Tiskárna Libertas, a.s.
Дадено за печат: 24. 11. 2014

Цена: 30 крони

Годишен абонамент: 180 крони

Всички права запазени

Това издание или отделни негови части не могат да бъдат размножавани, публикувани и/или предавани по електронен, механичен, фотокопирен или друг начин, както и въвеждани в информационни системи, включително компютърни, без изрично писмено съгласие от издателя – Vazraždane o.s.

Bulgari

Periodikum bulharske menšiny v České republice
Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky

Bulgari 4/2014

Adresa redakce a tel. spojení:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2
221 419 838, 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Ročník XII

Periodicitá: 6

Náklad: 600 výtisků

Místo vydávání: Praha

Číslo vydání: 4/2014

Den vydání: 28. 11. 2014

Evidenční číslo: MK ČR 13282

Vydavatel: Vazraždane, Americká 28
120 00 Praha 2, IČO 26544229

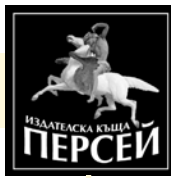
Посетете интернет страницата на гражданско сдружение „Възраждане“ и на списание „Българи“
www.bulgari.eu Facebook: [Bulgari Vazrazhdane](https://www.facebook.com/BulgariVazrazhdane)

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ „Д-р Петър Берон“ – ПРАГА ШАНС ЗА ВАШИТЕ ДЕЦА

www.bgschool.eu

Подари на любим човек

Книги от съвременни български автори

ДА ТЕ ЖАДУВАМ
антология на българската любовна лирика
+ CD с популярни песни като „Незабрава“, „Горчиво вино“, „Иване, Иване“ и др.

Стихове на Хр. Ботев, П. Яворов, Д. Дебелиянов, Н. Йорданов, Е. Евтимов, Бл. Димитрова, Ст. Пенчева, Л. Левчев, Ал. Геров, Д. Дамянов, М. Петкова, Ст. Цанев, Иля Велчев, К. Донков и др. **220 Кћ.**

ОБИЧАМ ТЕ
антология на световната любовна лирика
+ CD с популярни любовни песни на Ваня Костова, „Шик“, братя Аргирови, „Тоника“, Веселин Маринов и др.

Стихове на Шекспир, Бърнс, Петрарка, Вийон, Хайям, Пушкин, Лермонтов, Есенин, Лорка, Шели, Гьоте, Бодлер, Емили Дикинсън, Хайне и др. **220 Кћ.**

СВЕТЪТ Е ЗА ДВАМА
антология на световния любовен сонет

+ CD с популярни любовни песни на Орлин Горанов, Богдана Карадочева, Тони Димитрова и др. Вижте как Данте обезсмъртява в сонети своята Беатриче, Петрарка – своята Лаура, а Шекспир – тайнствената смугла лейди. 128 сонета на прочути поети от цял свят. **220 Кћ.**

САМО ЗА ТЕБ
антология на българската женска любовна лирика
+ CD с популярни любовни песни на „Мери Бойс Бенд“, Нели Рангелова, Силвия Кацарова и др.

Стихове на Дора Габе, Елисавета Багряна, Станка Пенчева, Блага Димитрова, Маргарита Петкова, Петя Дубарова, Надежда Захариева, Ваня Петкова, Камелия Кондова и др. **220 Кћ.**

И СЕНКИТЕ НИ ТИХО ЩЕ СЕ СПЛЯТ
Пенчо Славейков/ Мара Белчева

Мара Белчева е истинска икона на своето време. 23-годишна е, когато остава вдовица. В нея е влюбен самият княз Фердинанд, но тя избира поета Пенчо Славейков. Любовта им, драматична и неповторима, е документирана в стихове, писма и спомени, събрани в тази книга. **160 Кћ.**

ПОДСВИРКВАЙКИ - КЪМ ГОЛГОТА
Маргарита Петкова

Изданието е спечелило конкурс на МК. Най-новата стихосбирка на голямата българска поетеса, чиито стихове са изпъти от известни български певци. Общите мотиви, както и ироничният, хаплив и мъдър почерк на авторката спояват творбите в книгата и я правят единна. *С мека подв.* **70 Кћ.**

ЛЮБОВНИ ПЪТЕКИ
Весела Антонова

Вълнуващи човешки истории за неведомите пътища на любовта и съдбата. Авторката (виден юрист, водила е преговорите по присъединяването на България към Европ. съюз) в продължение на 10 години пише тези новели, които са в стила на добрата българска класика, с интригуващи сюжети и прекрасен език. **120 Кћ.**

КРЪВ
Александрина Железова

„Кръв“ е първият български роман в традицията на „Здрач“ и „Дневниците на вампира“. След тежка автомобилна катастрофа животът на едно момиче се обръща с главата надолу. Тя има кошмари, които се оказват поглед в бъдещето. Срещата ѝ със загадъчен млад мъж ще ѝ помогне да проумее дарбата си. **140 Кћ.**

ДУША
Александрина Железова

Дара притежава необикновена дарба, към която се стремят различни сили. Когато тя се оказва на прага между живота и смъртта, непознат демон obsessed тялото ѝ, а душата ѝ се оказва затворена в паралелно измерение заедно с тази на загадъчния ѝ любим Евиан. **120 Кћ.**

КОЕТО Е БИЛО И ЩЕ БЪДЕ
Симеон Хаджикосев

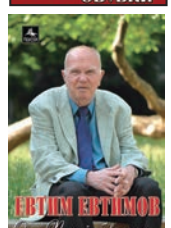
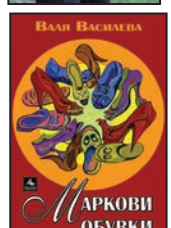
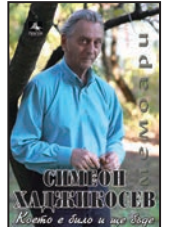
Книгата е художествен разказ за действителни факти и наблюдения на автор, който споделя любопитни истории за известни български писатели и разказва за политически игри и манипулации във времето, което те кара да се чувстваш вътрешен емигрант в собствената си родина. Сладкодумно и увлекателно четиво. **100 Кћ.**

МАРКОВИ ОБУВКИ
Валя Василева

Авторката създава живи, реални образи, разказва за общочовешки стремления като домогването до пари и власт, влияние, слава и признание, за вечни теми като смъртта, любовта, раят, адът, щастието, човеколюбието. Разказите ѝ са белязани от тънко чувство за хумор. **60 Кћ.**

ОТЕЦ ПАИСИЙ ОБИКАЛЯ ОЩЕ
Евтим Евтимов

„Нелюбовните“ шедеври на поета, но пропити от любов – към всичко онова, което ни прави българи и хора. Стихотворенията в тази книга ребром поставят пред всеки от нас въпроса: „Дали съм българин или не съм?“, като и до днес проверяват българската кръв и отговорност пред бъдещето. **70 Кћ.**

Книги за деца

ПОДАРЪК ЗА ДЯДО КОЛЕДА
Романьола Мирославова

Стихове за деца и CD с песни по тях
Стихове и песни за Коледа и Нова година в изпълнение на детски вокални групи. **60 Кћ.**

ТОРБА ПРИКАЗКИ

Ш.Перо, Братя Грим, Андерсен, В.Хауф, О. Уайлд, бълг. народни приказки. С цветни илюстрации **120 Кћ.**

ТОРБА БАСНИ

Басни на Езоп, Лафонтен, Крылов, Лесинг и Петко Славейков, адаптирани за деца. С черно-бели ил. **90 Кћ.**

ЧЕСТИТА БАБА МАРТА
Романьола Мирославова

Стихове за деца и CD с песни по тях
Стихове и песни за Баба Марта, Цветница, Великден, Гергьовден и други пролетни празници. Книгата е илюстрирана с цветни рисунки на проф. Иван Гонгалов. **60 Кћ.**

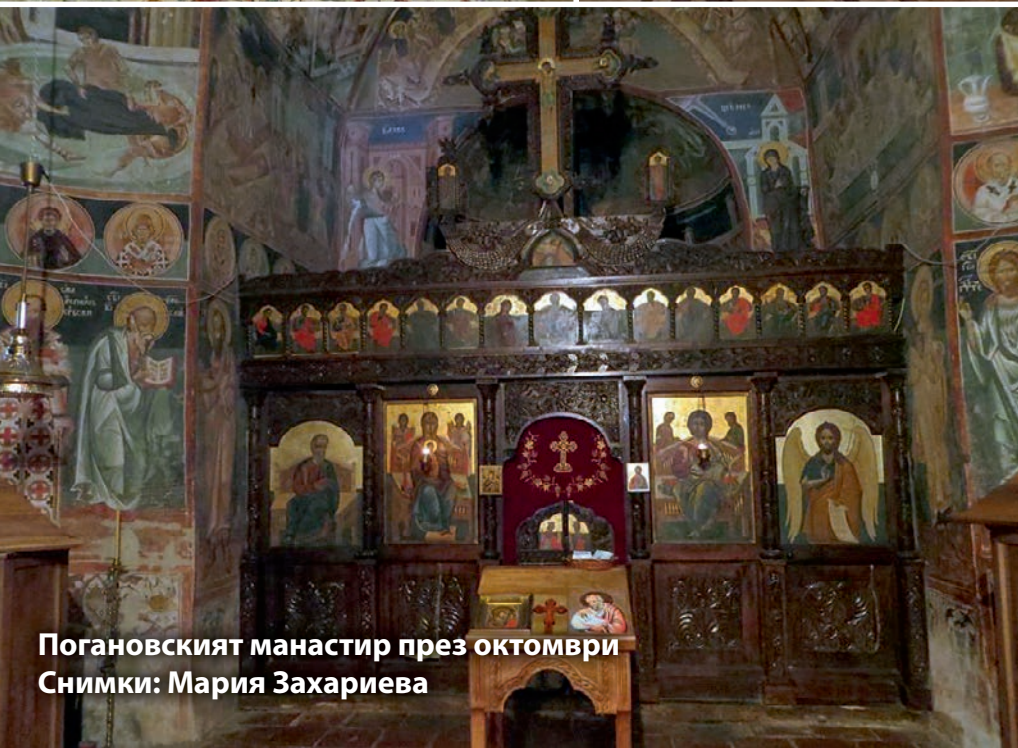
ВЕЩИЦАТА И НЕЙНИТЕ ДЕЦА

Версии на библейски, исторически и съвременни сюжети: Каин и Авел, Ромул и Рем... **60 Кћ.**

КЪДЕ ИЗЧЕЗНА ЗИМАТА

Повест за деца от всички възрасти. Когато Зимата забрави да пристигне, тогава наистина е необходимо Чудо. **70 Кћ.**

Погановският манастир през октомври
Снимки: Мария Захариева